

دی ۱۴۰۲

کتابچه

شرایط عمومی پیمان، بررسی ۲۵ مورد از انواع شرایط عمومی پیمان و کاربردهای آنها

گردآوری:

احمد محمدزاده

کارشناس رسمی دادگستری رشته راه و ساختمان
عضو کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان کردستان

شرایط عمومی پیمان چیست؟ بررسی ۲۵ مورد از انواع شرایط عمومی پیمان و کاربردهای آنها

مقدمه:

هنگامی که سخن از شرایط عمومی پیمان می‌شود ذهن همه ما ناخودآگاه به سمت نشریه شماره ۴۳۱۱ می‌رود؛ این در حالی است که نشریه شماره ۴۳۱۱ تنها یکی از مجموعه شرایط عمومی پیمان‌های مختلفی است که منتشر شده است. از سال‌های پیش تاکنون شرایط عمومی پیمان‌های متفاوتی از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور ابلاغ شده‌اند که تا امروزه برخی از آنها دستخوش ویرایش شده‌اند.

در اینجا به معرفی ۲۵ مورد از انواع شرایط عمومی پیمان‌ها می‌پردازیم، آن‌ها را از لحاظ تعداد ماده و نوع گروه مقایسه کرده و محدوده کاربرد هر یک را مشخص می‌کنیم. در نهایت به معرفی شرایط عمومی پیمان بین‌المللی و مقایسه آن با شرایط عمومی پیمان ایران نشریه ۴۳۱۱ می‌پردازیم.

سرفصل‌ها:

- ۱- فلسفه و علت پیدایش شرایط عمومی پیمان
- ۲- محتوای شرایط عمومی پیمان چیست؟
- ۳- شرایط خصوصی پیمان
- ۴- شرایط عمومی پیمان در پیمان‌های دولتی و خصوصی
- ۵- انواع شرایط عمومی پیمان
 - ۵-۱- شرایط عمومی پیمان‌های متعارف، سرجمع و تجمیعی (نشریه ۴۳۱۱)
 - ۵-۲- شرایط عمومی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (EPC)
 - ۵-۳- شرایط عمومی پیمان‌های همسان طرح و ساخت غیرصنعتی (DB)
 - ۵-۴- شرایط عمومی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات به صورت توأم (EP) برای کارهای صنعتی
 - ۵-۵- شرایط عمومی پیمان‌های تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (PC)، برای کارهای صنعتی
 - ۵-۶- شرایط عمومی قرارداد همسان خرید تجهیزات (P) برای خریدهای خارجی
 - ۵-۷- شرایط عمومی پیمان‌های ساختمان و نصب (C) برای تأسیسات صنعتی و زیربنایی
 - ۵-۸- شرایط عمومی پیمان‌های ساختمانی به صورت سرجمع مترمربع زیربنا
 - ۵-۹- شرایط عمومی پیمان سرجمع اجرای کارهای رشته راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه آهن
 - ۵-۱۰- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره
 - ۵-۱۱- شرایط عمومی همسان قراردادهای مشاوره پژوهشی
 - ۵-۱۲- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح
 - ۵-۱۳- شرایط عمومی همسان قرارداد خدمات مهندسی ارزش
 - ۵-۱۴- شرایط عمومی قرارداد واگذاری لیسانس و دانش فنی برای فرایندهای تولید محصول
 - ۵-۱۵- شرایط عمومی قراردادهای خدمات آزمایشگاه مستقر در کارگاه و کنترل موردی
 - ۵-۱۶- شرایط عمومی قراردادهای خدمات ژئوتکنیک و مقاومت مصالح
 - ۵-۱۷- شرایط عمومی قراردادهای خدمات نقشه‌برداری
 - ۵-۱۸- شرایط عمومی پیمان کارهای ابنیه صنعت نفت به روش فهرست بها
 - ۵-۱۹- شرایط عمومی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب (EPC) اختصاصی صنعت نفت
 - ۵-۲۰- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره در صنعت نفت
 - ۵-۲۱- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات پژوهشی در صنعت نفت
 - ۵-۲۲- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح در صنعت نفت
 - ۵-۲۳- شرایط عمومی پیمان‌های تعمیرات اساسی پالایشگاه‌ها، تأسیسات و خطوط لوله در صنعت نفت

○ ۵-۲۴- شرایط عمومی پیمان‌های شرکت ملی گاز ایران

○ ۵-۲۵- شرایط عمومی قراردادهای بالادستی نفت و گاز

● ۶- شرایط عمومی پیمان‌های بین‌المللی

○ ۶-۱- فیدیک چیست؟

■ ۶-۱-۱- تاریخچه فیدیک

■ ۶-۱-۲- بخش‌های قرارداد فیدیک

■ ۶-۱-۳- اهداف فیدیک

■ ۶-۱-۴- ویژگی‌های فیدیک

■ ۶-۱-۵- فیدیک در ایران

■ ۶-۱-۶- ارتباط قراردادهای فیدیک با قراردادهای پیمانکاری در ایران

■ ۶-۱-۷- کاربرد رنگهای مختلف کتابهای فیدیک

● ۷- مقایسه کلی شرایط عمومی ایران و فیدیک

○ ۷-۱- مقایسه تعاریف و کلیات شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

○ ۷-۲- مقایسه تعهدات پیمانکار در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

○ ۷-۳- مقایسه تعهدات کارفرما در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

○ ۷-۴- مقایسه تضامین و پرداخت‌ها در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

○ ۷-۵- مقایسه فصل پنجم شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

○ ۷-۶- درس‌هایی از فیدیک برای اصلاح شرایط عمومی پیمان ایران

A.M.Z.

احمد محمدزاده

۱- فلسفه و علت پیدایش شرایط عمومی پیمان:

گاهی ممکن است شروط و توافقاتی که درمورد انواع عقود مطرح می‌شوند و مورد نیاز هستند، طولانی و پیچیده شوند. پروژه‌های عمرانی و قراردادهای پیمانکاری از این دسته قراردادها هستند. در این پروژه‌ها، به علت طولانی بودن مدت‌زمان آنها و پیچیده و چند بعدی بودن ذاتی این قراردادها، پیش‌بینی کلیه احتمالات و شرایط و توافق بر سر این احتمالات بسیار سخت و حتی می‌توان گفت ناممکن است.

در پروژه‌های عظیم و قراردادهای چندوجهی، طرفین نمی‌توانند کلیه فروض را بررسی کنند؛ همچنین نمی‌توانند درمورد آنها توافق کنند و به‌صورت شروط ضمن عقد در قرارداد بیاورند که این امر باعث اتلاف وقت و انرژی طرفین و سنگین شدن حجم قرارداد می‌شود و مشکلات عدیده‌ای را به همراه می‌آورد.

همین مشکلات موجب شد تا به‌مرور در خصوص شرایط عام و مشترک قراردادهای پیمانکاری پیش‌نویسی تهیه شود و به‌صورت الگو مورد پذیرش و استفاده قرار گیرد. به‌این‌ترتیب، در خصوص شرایط عام و کلی تأیید شده، دیگر مذاکره‌ای صورت نمی‌گرفت و طرفین تنها درمورد شروط اختصاصی‌تر که در پیش‌نویس مزبور قید نشده بود، توافق می‌کردند.

طی جلسات متعددی خبرگان و متخصصان علوم مرتبط با پروژه‌های پیمانکاری نظیر متخصصان فنی و حقوقی، کلیه فروض احتمالی، اصطلاحات مورد نیاز و شروطی را که توافق در خصوص آنها موجب رفع اختلافات آتی می‌شد، فرض کردند و پیش‌نویس مزبور را به‌عنوان نمونه‌ای قابل استناد و استفاده برای همه تهیه کردند.

۲- محتوای شرایط عمومی پیمان چیست؟

دفترچه شرایط عمومی پیمان دارای سه جزء موافقت‌نامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان است که به طور خلاصه «پیمان» نامیده می‌شود. شرایط عمومی پیمان به‌عنوان مهم‌ترین بخش این دفترچه از ۵۴ ماده تشکیل شده است و به بیان و تشریح مسائل کلیدی و مورد نیاز قراردادهای پیمانکاری پرداخته و از مفاهیم مورد استفاده در این قراردادها رفع ابهام کرده است.

شرایط عمومی، حدود حقوق و تعهدات طرفین این قراردادها را تبیین کرده و در خصوص حوادث قهری (یعنی حوادث خارج از اختیار افراد که غیرقابل پیش‌بینی و جلوگیری هستند؛ همانند بلایای طبیعی)، نحوه فسخ قرارداد، تعلیق (متوقف کردن) یا خاتمه قرارداد و دیگر مسائل تعیین تکلیف کرده است.

امروزه قراردادهای پیمانکاری تحت شمول شرایط عمومی پیمان هستند و طرفین برای تکمیل شرایط عمومی پیمان، می‌توانند شرایط خصوصی متناسب با ماهیت و وضعیت قرارداد را تعیین کنند؛ اما موارد درج شده در شرایط خصوصی هیچگاه نمی‌توانند مواد شرایط عمومی پیمان را نقض کنند.

شکل ۱ جلد نشریه ۴۳۱۱

۳- شرایط خصوصی پیمان:

در مقابل شرایط عمومی پیمان، شرایط خصوصی پیمان قرار می گیرند. شرایط خصوصی پیمان شرایطی هستند که از قبل و در سند و قانون خاصی تعیین نشده اند و بنا به موضوع قرارداد پیمانکاری یا همان کاری که پیمانکار متعهد به انجام آن می باشد متفاوت هستند.

این شرایط برخلاف شرایط عمومی را طرفین قرارداد در جهت تکمیل شرایط عمومی پیمان تعیین می کنند. این شرایط نباید برخلاف شرایط عمومی بوده و آن ها را نقض کنند و فقط باید آن ها را تکمیل کنند؛ مثلاً اگر در شرایط عمومی محلی که پیمانکار ملزم به تحویل کالا به کارفرما است تعیین نشده باشد خود طرفین می توانند آن را تعیین کنند.

باتوجه به امری بودن شرایط عمومی، این شرایط نسبت به شرایط خصوصی اهمیت بیشتری دارند و در هنگامی که ابهامی ایجاد شود شرایط عمومی پیمان اجرا می شوند؛ باین حال و اهمیت شرایط عمومی پیمان و اولویت آن ها در قراردادهای پیمانکاری دولتی و قراردادهای پیمانکاری خصوصی متفاوت می باشد.

۴- شرایط عمومی پیمان در پیمان های دولتی و خصوصی چیست؟

قراردادهای پیمانکاری دولتی قراردادهایی هستند که یک طرف آن نهادهای وابسته به دولت هستند، درحالی که قراردادهای خصوصی بین دو طرف خصوصی (افراد یا مستقل از نهادهای دولتی کار می کنند) منعقد می شوند. از آنجاکه یک طرف قراردادهای

پیمانکاری دولتی، دولت هست و این قراردادها در جهت منفعت عمومی منعقد می‌شوند پس نقش شرایط عمومی پیمان در این قراردادها پررنگ‌تر خواهد بود و از دخالت افراد تاحدامکان جلوگیری می‌شود.

■ بر اساس بند ۱۱ از ماده ۱ قانون برنامه و بودجه در بیان تعاریف: «دستگاه اجرایی: منظور وزارتخانه، نیروها و سازمان‌های تابعه ارتش شاهنشاهی، استانداری یا فرمانداری کل، شهرداری و مؤسسه وابسته به شهرداری، مؤسسه دولتی، مؤسسه وابسته به دولت، شرکت دولتی، مؤسسه عمومی عام‌المنفعه و مؤسسه اعتباری تخصصی است که عهده‌دار اجرای قسمتی از برنامه سالانه بشود.» به‌علاوه وفق بند ۱۰ از ماده ۱ قانون مذکور: «طرح عمرانی: منظور مجموعه عملیات و خدمات مشخصی است که بر اساس مطالعات توجیهی فنی و اقتصادی یا اجتماعی که توسط دستگاه اجرایی انجام می‌شود طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت سرمایه‌گذاری ثابت شامل هزینه‌های غیر ثابت وابسته در دوره مطالعه و اجرا و یا مطالعات اجرا می‌گردد و تمام یا قسمتی از هزینه‌های اجرای آن از محل اعتبارات عمرانی تأمین می‌شود.»

■ وفق بند ۱۷ از ماده ۱ قانون مورد اشاره: «اعتبارات عمرانی: منظور اعتباراتی است که در برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت کلی و در بودجه عمومی دولت به تفکیک جهت اجرای طرح‌های عمرانی (اعتبارات عمرانی ثابت) و همچنین توسعه هزینه‌های جاری مربوط به برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی دولت (اعتبارات عمرانی غیر ثابت) پیش‌بینی می‌شود.»

شایان ذکر است که امروزه و در قوانین جدید از طرح عمرانی تحت عنوان «طرح دارایی‌های تملک‌های سرمایه‌ای» نام برده می‌شود که نحوه اجرای آن نماد نظام فنی و اجرایی کشور تلقی می‌گردد.

■ وفق ماده ۳۴ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۸/۰۱/۱۶، سند نظام فنی و اجرایی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و اجرا می‌گردد که مشتمل بر قواعد اساسی حاکم بر کارفرمایان، مجریان، پیمانکاران، مشاوران، سازندگان و تأمین‌کنندگان همه طرح‌ها و پروژه‌هایی است که از وجوه عمومی کشور استفاده می‌کنند؛ لذا بدیهی است آنچه به تصویب سازمان برنامه و بودجه کشور به‌عنوان متوالی نظام فنی و اجرایی یکپارچه کشور می‌رسد و دامنه شمول مقررات آن وفق آیین‌نامه ماده ۳۴ قانون مذکور، طرح‌ها و پروژه‌هایی که از وجوه عمومی کشور استفاده می‌کنند و یا طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری مشارکتی دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری (نهادهای دولتی) می‌باشد.

در نتیجه شرکت‌های خصوصی به‌طور کلی و دستگاه‌های اجرایی برای اجرای طرح‌های غیرعمرانی (طرح‌ها و پروژه‌هایی که از وجوه عمومی کشور استفاده نمی‌کنند)، الزامی به تبعیت از بخشنامه‌های سازمان برنامه و بودجه ندارند و می‌توانند قراردادهای خود را به هر نحو و با هر مفادی (با لحاظ مقررات خاص لازم‌الاجرا برای نهادها و دستگاه‌های دولتی مشمول از جمله آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی) منعقد نمایند.

به عبارت دیگر آنچه برای مقنن دارای اهمیت بوده، کنترل و نظارت بر اعتبارات عمرانی و بودجه عمومی مملکت و قانونمندی سازی هزینه کرد آن است و چنانچه هزینه اجرای طرحی از محل بودجه عمومی تأمین نگردد، طرفین قرارداد می‌توانند در خصوص شرایط حاکم بر روابطشان توافق نمایند. این ادعا که موافقتنامه‌ها و شرایط عمومی همسان (با هر موضوعی) قانون بوده و تخطی از آنها (و حتی تغییر مفاد آنها در شرایط خصوصی مورد توافق طرفین) امکان‌پذیر نمی‌باشد، در خصوص موارد پیش‌گفته موضوعیت ندارد.

✓ به عنوان مثال در قراردادهای پیمانکاری به‌طور کلی پیمانکار ملزم است که تعهد موضوع قرارداد را خود به‌شخصه انجام دهد اما در قراردادهای پیمانکاری خصوصی، پیمانکار می‌تواند با رضایت کارفرما انجام کار را به پیمانکار دیگری بسپارد اما در قراردادهای پیمانکاری دولتی این امکان وجود ندارد و لزوماً پیمانکار ملزم است خود تعهد خود را به پایان برساند.

پس شرایط عمومی و خصوصی پیمان با توجه به اینکه قرارداد پیمانکاری در کدام دسته دولتی یا خصوصی قرار گیرد متفاوت خواهد بود و در قراردادهای پیمانکاری خصوصی طرفین اراده بیشتری برای تعیین شرایط حاکم بر قرارداد پیمانکاری خود دارند.

۵- انواع شرایط عمومی پیمان

ابتدا در جدول زیر برخی از این شرایط عمومی پیمان‌ها، معرفی شده و سپس در ادامه توضیحات مربوطه هر کدام ارائه شده است.

جدول انواع شرایط عمومی پیمان

ردیف	عنوان	تعداد ماده	شماره بخش نامه	نوع گروه
۱	شرایط عمومی پیمان های متعارف، سرجمع و تجمیعی (نشریه ۴۳۱۱)	۵۴	۱۰۲/۱۰۸۸-۵۴۸۴۳	اول
۲	شرایط عمومی پیمان های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (EPC) برای کارهای صنعتی	۷۷	۱۰۵/۱۸۹۲۹-۵۴/۷۱۰۵	اول
۳	شرایط عمومی پیمان های همسان طرح و ساخت غیر صنعتی (DB)	۲۰ فصل	۱۰۱/۸۵۴۲۸	سوم
۴	شرایط عمومی پیمان های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات به صورت توأم (EP) برای کارهای صنعتی	۷۷	۱۰۱/۶۲۷۰۳	سوم
۵	شرایط عمومی پیمان های تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (PC)، برای کارهای صنعتی	۷۷	۱۰۰/۱۸۳۴۰۶	سوم
۶	شرایط عمومی قرارداد همسان خرید تجهیزات (P) برای خریدهای خارجی	۴۲	۱۰۱/۲۲۰۹۰۷	سوم
۷	شرایط عمومی پیمان های ساختمان و نصب (C) برای تأسیسات صنعتی و زیربنایی	۵۵	۱۰۱/۹۳۰۰۸	سوم
۸	شرایط عمومی پیمان های ساختمانی به صورت سرجمع مترمربع زیربنا	۱۵	۱۰۰/۶۴۰۵	اول
۹	شرایط عمومی پیمان اجرای کارهای رشته راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه آهن به صورت سرجمع	۱۳	۱۰۰/۶۵۶۳۷	اول
۱۰	شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره	۳۷	۱۴۰۱/۴۷۶۶۴۵	اول
۱۱	شرایط عمومی همسان قراردادهای مشاوره پژوهشی	۳۳	۱۰۵/۱۶۷۰-۵۴/۲۷۵۳	اول
۱۲	شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح	۶۰	۱۰۵/۵۴-۷۳۵/۲۰۱	اول
۱۳	شرایط عمومی همسان قرارداد خدمات مهندسی ارزش	۳۰	۱۰۰/۱۲۱۵۹۱۹	اول
۱۴	شرایط عمومی قرارداد واگذاری لیسانس و دانش فنی برای فرایندهای تولید محصول	۴۵	۱۰۱/۱۶۵۷۲۵	سوم
۱۵	شرایط عمومی قراردادهای آزمایشگاه مستقر در کارگاه و کنترل موردی	۳۷	۱۰۰/۱۵۱۹۷۶	اول
۱۶	شرایط عمومی قراردادهای خدمات ژئوتکنیک و مقاومت مصالح	۳۷	۱۰۱/۱۰۷۷۲۶	اول
۱۷	شرایط عمومی قراردادهای خدمات نقشه برداری	۳۷	۱۰۱/۱۲۰۷۵۷	اول
۱۸	شرایط عمومی پیمان کارهای ابنیه صنعت نفت به روش فهرست بها	۵۴		
۱۹	شرایط عمومی پیمان های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب (EPC) اختصاصی صنعت نفت	۵۵		
۲۰	شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره در صنعت نفت	۴۰		
۲۱	شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات پژوهشی در صنعت نفت	۴۰		
۲۲	شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح در صنعت نفت	۴۰		
۲۳	شرایط عمومی پیمان های تعمیرات اساسی پالایشگاه ها، تأسیسات و خطوط لوله در صنعت نفت	۵۳		
۲۴	شرایط عمومی پیمان های شرکت ملی گاز ایران	۵ فصل		
۲۵	شرایط عمومی قراردادهای بالادستی نفت و گاز	۱۶		

۵-۱- تفسیر شرایط عمومی پیمان‌های متعارف، سرجمع و تجمیعی نشریه ۴۳۱۱

بنا به مستندات در دسترس این مجموعه اولین بار در سال ۱۳۴۲ ابلاغ شد، در سال ۱۳۵۳ الحاقیه ای بر آن ابلاغ گردید و سپس در سال ۱۳۵۹ نسخه بعدی آن ابلاغ شد که با گذشت زمان نیاز به اصلاح در آن پدید آمد و مجدد در سال ۱۳۷۸ مورد بازبینی قرار گرفت (نسخه کنونی) و تا امروز مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین پیش‌نویسی جدید برای این بخشنامه تهیه شده است اما فعلاً به تصویب و ابلاغ نهایی نرسیده است.

الحاقیه شرایط عمومی پیمان

مهندسین مشاور	دستورالعمل شماره ۲۹۲۴ د/۴۶۳ مورخ ۱۳۵۳/۳/۴
موضوع : اصول کلی و شرایط عمومی قراردادهای	کد ۱/۲۷۰/۹ د/تا ۳۳
تذکر :	
باستناد ماده ۲۳ قانون برنامه بودجه کشور و آئین نامه استانداردهای اجرائی طرحهای عمرانی مصوب ۱۳۵۲/۴/۳۰ هیئت وزیران این دستورالعمل از نوع «گروه اول» مذکور در ماده هفت آئین نامه در «دو» صفحه صادر میگردد : تاریخ مندرج در ماده ۸ آئین نامه در مورد این دستورالعمل «۱۳۵۳/۶/۱۵» میباشد . در کلیه پیمان‌هاییکه برای اجرای کارهای مربوط به طرحهای عمرانی منعقد میشود حداکثر میتوان تا میزان ۲۵ درصد نسبت به مبلغ اولیه پیمان، کار را با همان پیمان به پیمانکار ارجاع نمود . مهندس مشاور و یا اداراتی که خدمات نظیر مهندس مشاور را انجام میدهند در هنگام تهیه اسناد مناقصه باید مواد الحاقی زیر را در پیمان منظور داشته و در هنگام اجرای کار نیز مراقبت لازم بعمل آورند که مقدار هر یک از اقلام و همچنین مبلغ کل کار از میزان پیش بینی شده در این مواد تجاوز نکند . ۱ - حداکثر میتوان تا میزان ۲۵ درصد نسبت به مبلغ اولیه پیمان به «مبلغ پیمان اضافه نمود و پیمانکار موظف بانجام کار برطبق این پیمان میباشد» «و در هیچ حال صورت وضعیت قطعی نمیتواند از ۱/۲۵ برابر مبلغ اولیه پیمان» بیشتر شود .» «تبصره : تغییراتی که در اثر تعدیل قیمت‌های واحد در هزینه کارها» «ایجاد میشود کار اضافی تلقی نشده و صورت وضعیت قطعی مربوط بآنها جداگانه» «محاسبه خواهد شد.» ۲ - مقدار هر یک از اقلام کار ممکن است از میزان پیش بینی شده در «دفترچه فهرست مقادیر و بهای واحد عملیات بشرح زیر افزایش یابد و افزایش»	

شرایط عمومی پیمان

مصوب هیئت عامل سازمان برنامه

جلسه : هشتاد و ششم

تاریخ : 1342/3/27

شکل ۲ بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های ابلاغی سال ۱۳۴۲ و الحاقیه سال ۱۳۵۳

شرایط عمومی پیمان از فصول متفاوتی تشکیل شده است:

- فصل اول که خود مشتمل بر دو بخش است، تحت عنوان «موافقت‌نامه شرایط عمومی پیمان» به توضیح تاریخ تنفیذ و تاریخ شروع کار و دوره تضمین می‌پردازد و اسناد و مدارک مورد نیاز برای انعقاد قرارداد را تعیین می‌کند.
- بخش دوم، به بیان تعاریف اصطلاحات کاربردی نظیر پیمانکار، کارفرما و... در این قرارداد می‌پردازد.
- فصل دوم با عنوان «تأییدات و تعهدات پیمانکار» به بیان وظایف پیمانکاران در این قرارداد می‌پردازد که از جمله مهم‌ترین این وظایف، وظیفه حفاظت از کار و اشخاص ثالث و انجام امور مربوط به بیمه کردن افراد و تجهیزات کارگاه‌ها است که ذیل ماده ۱۲ این قانون آمده است. در این ماده، مخاطب خواهد فهمید، زمانی که کارگاه از سوی کارفرما به پیمانکار تحویل داده می‌شود و با اجرای عملیات موضوع پیمان، به تدریج کارهایی روی آن انجام می‌شود و مصالح و تجهیزاتی در آن به کار می‌رود تا روز پایان عملیات اجرائی و تحویل به کارفرما، نزد پیمانکار امانت است و هر امینی موظف به حفظ وسایل امانت به بهترین وجه ممکن است. پیمانکار در راستای این امر وظایف فرعی دیگری نظیر تکلیف به بیمه کردن وسایل و تجهیزات کارگران خود و نیز بیمه حوادث و شخص ثالث را نیز دارد.
- فصل سوم شرایط عمومی پیمان، با عنوان «تعهدات و اختیارات کارفرما» به امور مرتبط با کارفرما می‌پردازد که از جمله آنها می‌توان به تحویل کارگاه، تغییر مقادیر کار، تعدیل پیمان، تغییر مدت پیمان و مدیریت و نظارت بر اجرای کار اشاره کرد. یکی از مهم‌ترین مواد این

فصل ماده ۲۱ آن است که تحت عنوان «تغییر مقادیر کار، قیمت‌های جدید و تعدیل نرخ پیمان» به بیان حیطه اختیارات کارفرما در اعمال برخی تغییرات و محدودیت‌های مرتبط با آن می‌پردازد؛ با این توضیح که ممکن است در اجرای موضوع پیمان مسائلی پیش بیاید که مهندس مشاور تشخیص دهد مقادیر کارها باید از نظر فنی و مطلوبیت موضوع، افزایش یا کاهش یابد. این تغییر مقادیر باید ابتدا به وسیله مهندس مشاور محاسبه شود و سپس به تصویب کارفرما برسد.

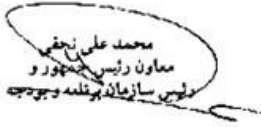
■ فصل چهارم شرایط عمومی پیمان تحت عنوان «تضمین، پرداخت و تحویل کالا» به بیان نکات ضروری در خصوص پایان کار از طریق اجرای قرارداد می‌پردازد. اینکه چه ضمانت‌هایی تا انتها قرارداد را همراهی می‌کنند و تحویل موقت به چه معناست و چه آثاری دارد.

■ فصل پنجم شرایط عمومی پیمان که بسیار حائز اهمیت است و بخش عمده‌ای از دعاوی مطروحه به این حوزه اختصاص دارد؛ با عنوان «حوادث قهری، فسخ، تعلیق، تسویه حساب و حل اختلاف» به تعلیق یا پایان یافتن قرارداد به طریقی غیر از اجرای قرارداد نظر دارد.

✓ به طور مثال ماده ۴۶ و ۴۷ این فصل که به فسخ پیمان نظر دارد، حاوی نکات بسیار مهمی در این خصوص است و در مورد آن، سؤال‌ها و اختلاف‌های زیادی وجود دارد. باید بدانیم قانون‌گذار برای فسخ قرارداد در موارد خاصی مجوز صادر کرده است و اصولاً در غیر از این موارد، طرفین حق فسخ قرارداد را ندارند. این موارد در طی ۱۳ بند در ماده ۴۶ شرایط عمومی پیمان درج شده است که مطالعه دقیق و موردی آن برای فعالان اقتصادی این حوزه بسیار حیاتی است.

شکل ۳ بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های متعارف تصویب ۱۳۵۹

 جمهوری اسلامی ایران سازمان برنامه و بودجه	
شماره: ۱۰۴/۱۰۸۸۵۴/۸۴۲ تاریخ: ۱۳۷۸/۲/۲	بخشنامه به دستگاههای اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
موضوع: ابلاغ موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمانها و مقررات آنها	
به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه، آیین نامه اجرایی آن و نظام فنی و اجرایی، طرحهای عمرانی کشور (مصوبه ۱۳۷۵/۲/۲۵ تا ۱۳۷۸/۲/۲۵ هیأت وزیران)، به پیوست، موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان کارهای پیمانکاری و مقررات مربوط به آنها که از نوع گروه اول (لازم الاجرا) به شمار می رود، ارسال می شود تا از تاریخ ابلاغ، برای انعقاد پیمانها مورد عمل قرار گیرد. در مواردی که این مجموعه، به طور کامل پاسخگویی نیاز کار نیست، دستگاه اجرایی، تغییرات مورد نظر خود را به سازمان برنامه و بودجه پیشنهاد می نماید تا پس از تأیید سازمان برنامه و بودجه، به مورد اجرا گذاشته شود. پیمانهای حمل و نقل، پیمانهای خرید مصالح، تجهیزات و ماشین آلات و پیمانهای تهیه و نصب تجهیزات صنعتی که بیشتر از ۷۵ درصد برآورد هزینه آنها مربوط به تهیه تجهیزات و ماشین آلات است، مشمول این بخشنامه نیست. محمد علی جعفری معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه	

شکل ۴ بخشنامه شرایط عمومی پیمانهای متعارف تصویب ۱۳۷۸

۵-۲- شرایط عمومی پیمانهای مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (EPC)

قراردادهای مهندسی، خرید و ساخت (EPC)، به قراردادهایی اطلاق می شود که در آن تمامی فعالیتها، اعم از مهندسی (E=Engineering)، تدارکات و کالا (P=Procurement) و ساخت و اجرا (C=Construction) به طور کامل برعهده پیمانکار بوده و پیمانکار پس از عقد قرارداد و طی زمان معین شده، باید طرح یا پروژه را به صورت کامل به کارفرما تحویل دهد. اگر پیمانکار، نصب کامل تجهیزات ساخته شده را نیز برعهده بگیرد، قرارداد (I=Installation) EPCI خواهد بود.

در صورت توانمندی پیمانکار در امر تأمین مالی، تأمین مالی طرح یا پروژه را نیز می توان برعهده پیمانکار گذاشت (F=Finance) که در این صورت قرارداد به صورت EPCF خواهد بود و یا اگر پیمانکار مدیریت طرح یا پروژه را نیز خود برعهده بگیرد (M=Management)، قرارداد EPCM نامیده می شود.

هر یک از مراحل پروژه، یعنی E، P و C را می توان به صورت قرارداد جداگانه، دوتایی و یا سه تایی منعقد نمود که در این صورت قراردادهای E، P، C، EP، PC، EC و یا EPF و... نامیده می شوند.

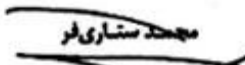
عناوینی مانند EP+C نیز هنگامی مطرح می شوند که ابتدا پیمانکار EP انتخاب می شود و پس از طی بخش اعظمی از مراحل طراحی و تأمین کالا و مواد، نوبت به برگزاری مناقصه و انتخاب مشاوران و پیمانکاران ساخت می رسد.

قرارداد EPC امروزه با رشد صنعت، مورد استقبال قرار گرفته است. تا مدت های مدید در طرح های بزرگ عمرانی و صنعتی از قراردادهایی استفاده می شد که در آن کارفرما و پیمانکار به وسیله عاملی به نام مشاور، اجرای پروژه را برعهده می گرفتند. در این حالت توالی فرآیندها به

دلیل عدم هم‌پوشانی طراحی و ساخت باعث طولانی شدن زمان کلی پروژه می‌شد. به‌علاوه اصلاح و بازنگری طراحی در حین اجرا بسیار زمان‌بر بود، به همین دلیل کم‌کم این نتیجه حاصل شد که از تخصص شرکت‌های پیمانکاری استفاده شود و کارفرما نقش داشته باشد و تمامی مراحل طراحی، ساخت و اجرا برعهده پیمانکار گذاشته شود.

در این روش علی‌رغم ایجاد برخی محدودیت‌ها برای کارفرما، با قرارداد دادن کلیه فعالیت‌ها برعهده پیمانکار، کارفرما از قید مسئولیت‌های سنگین مدیریتی و اجرایی آزاد می‌گردد. همچنین امکان شروع کارهای اجرایی قبل از انجام کامل کارهای طراحی فراهم شده و در نتیجه زمان اجرای طرح کاهش می‌یابد.

■ موافقت‌نامه، پیوست‌ها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به‌صورت توأم برای کارهای صنعتی (موضوع نشریه ۵۴۹۰) در سال ۱۳۸۰ توسط سازمان برنامه و بودجه با عنوان ضوابط اجرای روش طرح و ساخت در پروژه‌های صنعتی تدوین و ابلاغ شد. سند مذکور تا سال ۱۳۹۸ تنها سند مدون و منتشره مربوط به پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به‌صورت توأم محسوب می‌گشت.

 وزارت نیرو سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور دفتر رئیس سازمان	
شماره: ۱۰۵/۱۸۹۲۹۵۲/۷۱۰۵ تاریخ: ۸۰/۱۱/۱۴	بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
موضوع: موافقت‌نامه، پیوست‌ها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به‌صورت توأم (EPC)	
به استناد این‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی موضوع ماده ۲۲ قانون برنامه و بودجه و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی کشور (مجموعه شماره ۲۲۴۵۲۵ تا ۱۴۸۹۸، مورخ ۱۳۷۵/۲/۲ هیأت وزیران) به پیوست موافقت‌نامه، پیوست‌ها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به‌صورت توأم (EPC)، برای کارهای صنعتی، از نوع گروه اول، ابلاغ می‌شود. در مواردی که این مجموعه، به طور کامل پاسخگوی نیاز پروژه نیست، دستگاه اجرایی، تغییرات مورد نظر خود را به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور پیشنهاد می‌نماید تا پس از تأیید سازمان به مورد اجرا گذاشته شود.	
 معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان	

شکل ۵: بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به‌صورت توأم

۵-۳- شرایط عمومی پیمان‌های همسان طرح و ساخت غیر صنعتی (DB)

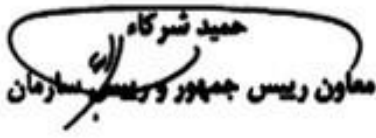
در این روش‌ها طراحی جزو مسئولیت‌های پیمانکار است و پیمانکار علاقه‌مند خواهد بود که طراحی را از بابت هزینه‌های ساخت، اقتصادی نماید که می‌تواند موجب کاهش کیفیت شود. ضروری است کارفرما متخصصان فنی مناسب و کافی در اختیار داشته باشد تا مطمئن شود که خواسته‌هایش به‌درستی در مدارک مناقصه بیان شده و در عمل به آنها دست یابد. اگر تخصص‌های موردنیاز در اختیار نباشد، مشکلاتی به‌ویژه در ارتباط با تغییرات در کار به‌روز خواهد کرد.

در روش طرح و ساخت، کارفرما به طور درون سازمانی یا با استفاده از خدمات مشاور، مطالعات و طراحی‌های اولیه پروژه را تا زمانی که خواسته‌های کارفرما به‌روشنی تعریف شود و مدارک مناقصه با دقت مناسبی تدوین شود، انجام می‌دهد. سپس با برگزاری مناقصه، پیمانکار طرح و ساختی را برای انجام ادامه طراحی و ساخت پروژه انتخاب می‌کند. در این روش پس از انتخاب پیمانکار طرح و ساخت، به طور معمول مهندس مشاور از سوی کارفرما، وظیفه کنترل و تأیید طراحی‌ها و ساخت پروژه را برعهده دارد.

از مزایای این نوع قرارداد می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. وجود نهاد یگانه مسئولیت، ریسک کارفرما را به حداقل می‌رساند.
 ۲. احتمال دستورهای تغییر را کاهش می‌دهد و تأخیرهای ساخت را کاهش می‌دهد.
 ۳. سرعت انجام پروژه افزایش می‌یابد. این به دلیل امکان هم‌پوشانی زمانی طراحی و ساخت و نیز ادغام تیم طراحی با تیم پیمانکار، منجر به بهبود ارتباطات و در نتیجه افزایش سرعت انجام کارها می‌شود.
 ۴. زمینه‌های نوآوری در طراحی، انتخاب مصالح و روش‌های ساخت بهبود می‌یابد.
 ۵. با توجه به آن که میزان خدمات اداری و مدیریتی کارفرما کاهش می‌یابد، کارفرما می‌تواند با منابع انسانی کمتری و به‌تبع آن منابع مالی کمتری، پروژه را مدیریت نماید.
 ۶. مدارک مناقصه در مقایسه با روش متعارف دارای تفصیل و جزئیات کمتری خواهد بود.
 ۷. وقتی کارفرما خواسته‌های خود را به‌صورت عملکردی بیان می‌کند و جزئیات روش‌های دستیابی به آن‌ها کمتر موردتوجه قرار می‌گیرد، هرچند که حساسیت این مدارک بیشتر است و در نتیجه مفاد آنها باید با دقت بیشتری تهیه شود.
 ۸. شرکت‌کنندگان در مناقصه دارای انگیزه لازم برای ارائه طرح‌های گوناگون یا جزئیات کار هستند و در نتیجه امکان دارد ارائه طرح‌های مختلف موجب افزایش کیفیت یا کاهش هزینه برای کارفرما شود.
 ۹. باتوجه به حضور پیمانکار در دوره طراحی تفصیلی، ساخت پذیری طراحی بیشتر موردتوجه قرار می‌گیرد.
- این روش در کنار مزایای ذکر شده معایبی را نیز دارا می‌باشد که در ادامه تعدادی از آن‌ها آورده شده است:

- (۱) طراح به طور مستقیم نماینده کارفرما نیست و به‌وسیله طراح-سازنده به کار گرفته می‌شود.
- (۲) ممکن است اختلاف‌هایی بین مشاور کارفرما و مشاور طراح سازنده به‌روز کند، به ویژه اگر کارفرما گستره خدمات و مسئولیت‌های مشاور کارفرما را به‌خوبی روشن نکند.
- (۳) طراح-سازنده باتوجه به مدارک و طرح‌هایی که تکمیل نیستند، نسبت به هزینه پروژه متعهد نمی‌شود.
- (۴) انعطاف‌پذیری کمتری برای اعمال تغییرات در خواسته‌ها از جانب کارفرما وجود دارد.
- (۵) ممکن است برخی استراتژی صرفه‌جویی در هزینه در درون تیم طرح و ساخت انتخاب شود که منجر به کاهش کیفیت پروژه بدون اطلاع کارفرما شود.
- (۶) ممکن است مبلغ پیشنهادی مناقصه‌گران برای پوشش دادن ریسک‌های بیشتر پیمانکار در این روش‌ها در مقایسه با روش متعارف بالاتر باشد.
- (۷) هزینه شرکت در مناقصه و تهیه پیشنهاد بالاست و انگیزه عمومی کمتری برای شرکت در مناقصه و رقابت مستقیم وجود دارد از این‌رو تعداد شرکت‌کنندگان در مناقصه به‌ویژه در پروژه‌های بزرگ محدود است.
- (۸) به دلیل نیاز به بررسی بیشتر اسناد مناقصه و ارائه طراحی مقدماتی موردنیاز زمان بیشتری برای ارائه پیشنهادها و مناقصه موردنیاز است.

 بسمه تعالی	
ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور رئیس سازمان	
شماره: ۱۰۱/۸۵۴۲۸ تاریخ: ۱۳۸۳/۵/۱۵	بخشنامه به دستگاههای اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
موضوع: قرارداد همسان طرح و ساخت	
به استناد آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی، موضوع ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی کشور (مصوبه شماره ۲۲۵۲۵/ت/۱۳۸۹هـ.م، مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیأت محترم وزیران) به پیوست قرارداد همسان طرح و ساخت از نوع گروه سوم، ابلاغ می‌گردد. دستگاههای اجرایی، مهندسان مشاور، پیمانکاران و عوامل دیگر می‌توانند از این نشریه به عنوان راهنما استفاده نمایند و در صورتی که روش‌ها، دستورالعمل‌ها و راهنماهای بهتری در اختیار داشته باشند، رعایت مفاد این نشریه الزامی نیست. عوامل یاد شده باید نسخه‌ای از دستورالعمل‌ها، روش‌ها و یا راهنماهای جایگزین را برای دفتر امور فنی، تدوین مهارها و کاهش خطرپذیری ناشی از زلزله این سازمان، ارسال دارند.	
 حمید شرکاء معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان	

شکل ۶ بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های طرح و ساخت

۵-۴- شرایط عمومی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات به صورت توأم (EP) برای کارهای صنعتی

موضوع این پیمان عبارت است از انجام خدمات مهندسی، تأمین مصالح و تجهیزات و انجام سایر خدمات به شرح زیر:

۱. خدمات فنی و مهندسی و تأمین مصالح و تجهیزات در تعهد پیمانکار
۲. همکاری در نظارت بر نصب و راه‌اندازی
۳. بخش‌هایی از خدمات فنی، اجرایی، مصالح و تجهیزات که از داخل کشور باید تأمین شود.

جمهوری اسلامی ایران
 سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

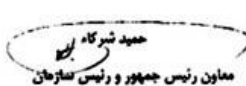
**موافقت نامه‌ها، پیوستها، شرایط عمومی، و
 شرایط خصوصی پیمانهای مهندسی و تأمین
 کالا و تجهیزات بصورت توأم (EP) برای
 کارهای صنعتی**

معاونت امور فنی
 دفتر امور فنی
 tec.mporg.ir

 ریاست عمومی
 سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
 رئیس سازمان

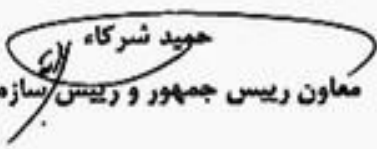
پسمه تعالی

شماره: ۱۰۱/۶۲۷۰۳ تاریخ: ۱۳۸۳/۴/۱۴	بخشنامه به دستگاههای اجرایی، مشاوران و پیمانکاران
موضوع: موافقتنامه، پیوستها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمانهای مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات بصورت توأم (EP) برای کارهای صنعتی	
به استناد این نامه استانداردهای اجرایی طرحهای عمرانی موضوع ماده ۳۳ قانون برنامه و بودجه و در چارچوب نظام فنی و اجرایی طرحهای عمرانی کشور، (موضوع شماره ۱۳۸۸/ت/۲۲۵۲۵ هـ.، مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیات وزیران)، به پیوست 'موافقتنامه، پیوستها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمانهای مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات بصورت توأم (EP) برای کارهای صنعتی' ژ نوع گروه سوم ابلاغ می‌شود. همراه مجلد فوق، برگردان انگلیسی نیز ضمیمه است تا در صورت نیاز در کنار متن فارسی در قراردادهای مورد استفاده قرار گیرد ولی همواره متن فارسی ملاک عمل خواهد بود.	
 امیر شیرگاه معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان	

شکل ۷ جلد و ابلاغیه بخشنامه شرایط عمومی پیمانهای مهندسی و تأمین کالا و تجهیزات به صورت توأم

۵-۵- شرایط عمومی پیمان‌های تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (PC)، برای کارهای صنعتی

موضوع این نوع پیمان عبارت است از تأمین مصالح و تجهیزات، انجام کارهای ساختمان و نصب و راه‌اندازی و بخش‌هایی از خدمات فنی و اجرایی، از این نوع قرارداد برای واگذاری اجرای پروژه‌هایی به پیمانکاران مورداستفاده قرار می‌گیرد که مهندسی آن انجام شده باشد.

 بسمه تعالی ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور رئیس سازمان	
شماره: ۱۰۱/۱۸۳۴۰۶ تاریخ: ۱۳۸۳/۱۰/۵	بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
موضوع: موافقتنامه، پیوست‌ها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌های تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (PC)، برای کارهای صنعتی	
به استناد این‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی، موضوع ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی کشور (مصوبه شماره ۲۳۵۲۵/ت/۱۴۸۹۸ هـ، مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیئت محترم وزیران)، به پیوست «موافقتنامه، پیوست‌ها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌های تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم (PC)، برای کارهای صنعتی» از نوع گروه سوم، ابلاغ می‌شود. دستگاه‌های اجرایی، مهندسان مشاور، پیمانکاران و عوامل دیگر می‌توانند از این نشریه به عنوان راهنما استفاده نمایند در صورتی که روش‌ها، دستورالعمل‌ها و راهنماهای بهتری در اختیار داشته باشند، رعایت مفاد این نشریه الزامی نیست. عوامل یاد شده باید نسخه‌ای از دستورالعمل‌ها، روش‌ها یا راهنماهای جایگزین را برای دفتر امور فنی، تدوین مبارها و کاهش خطرپذیری ناشی از زلزله، ارسال دارند.	
 حمید شرکاء معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان	

شکل ۸ بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب به صورت توأم

۵-۶- شرایط عمومی قرارداد همسان خرید تجهیزات (P) برای خریدهای خارجی

قرارداد همسان حاضر، برای خرید تجهیزات صنعتی طبق مشخصات معین به صورت سفارش ساخت خارج از کشور خریداری می شوند به زبان فارسی و انگلیسی تهیه شده است. این قرارداد جنبه راهنما دارد و دستگاه های اجرایی می توانند با توجه به شرایط مورد نظر خود برای خرید، با رعایت قوانین و مقررات جاری کشور از آن استفاده کنند. در صورت استفاده از متن انگلیسی آن همراه با متن فارسی، متن فارسی ملاک عمل خواهد بود.

بسمه تعالی		 ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور رئیس سازمان
شماره :	۱۰۱/۲۲۰۹۰۷	بخشنامه به دستگاه های اجرایی، مشاوران و پیمانکاران
تاریخ :	۱۳۸۳/۱۱/۲۷	
موضوع: قرارداد همسان خرید تجهیزات (P) برای خریدهای خارجی		
به استناد این نامه استانداردهای اجرایی طرح های عمرانی، موضوع ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی طرح های عمرانی کشور (مصدوبه شماره ۱۳۸۸/۲۲۵۲۵/ت/۱۳۸۸ هـ.، مورخ ۱۳۷۵/۰۴/۰۴ هیئت محترم وزیران) به پیوست، قرارداد همسان خرید تجهیزات (P) برای خریدهای خارجی، همراه با ویرایش انگلیسی آن، از نوع گروه سوم، ابلاغ می شود. ویرایش انگلیسی قرارداد یاد شده، می تواند در قراردادها به عنوان راهنما، همراه با متن فارسی آن، مورد استفاده قرار گیرد، ولی همواره متن فارسی ملاک عمل خواهد بود. دستگاه های اجرایی، مهندسان مشاور، پیمانکاران و عوامل دیگر می توانند از این نشریه به عنوان راهنما استفاده نمایند و در صورتی که روش ها، دستورالعمل ها و راهنماهای بهتر در اختیار داشته باشند، رعایت مفاد این نشریه الزامی نیست. عوامل یاد شده باید نسخهای از دستورالعمل ها، روش ها و یا راهنمای جایگزین را برای دفتر امور فنی، تدوین معیارها و کاهش خطرپذیری ناشی از زلزله این سازمان، ارسال دارند.		
محمد شریک معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان		

شکل ۹ بخشنامه شرایط عمومی قرارداد همسان خرید تجهیزات برای خریدهای خارجی

۵-۷- شرایط عمومی پیمان های ساختمان و نصب (C) برای تأسیسات صنعتی و زیربنایی

موضوع این نوع پیمان ها عبارت است از انجام کارهای ساختمانی و نصب و پیش راه اندازی و همکاری با کارفرما در راه اندازی و سایر خدمات در تعهد پیمانکار

بسمه تعالی		 ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور رئیس سازمان
شماره :	۱۰۱/۹۳۰۰۸	بخشنامه به دستگاه های اجرایی، مشاوران و پیمانکاران
تاریخ :	۱۳۸۳/۵/۲۴	
موضوع: قرارداد همسان ساختمان و نصب		
به استناد این نامه استانداردهای اجرایی طرح های عمرانی موضوع ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی طرح های عمرانی کشور (مصدوبه شماره ۱۳۸۸/۲۲۵۲۵/ت/۱۳۸۸ هـ.، مورخ ۱۳۷۵/۰۴/۰۴ هیئت وزیران) به پیوست قرارداد همسان ساختمان و نصب، برای تأسیسات صنعتی و زیربنایی، از نوع گروه سوم، ابلاغ می شود.		
محمد شریک معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان		

شکل ۱۰ بخشنامه شرایط عمومی پیمان های ساختمان و نصب برای تأسیسات صنعتی و زیربنایی

۵-۸- شرایط عمومی پیمان‌های ساختمانی به صورت سرجمع مترمربع زیربنا

یکی از روش‌های انعقاد پیمان برای اجرای کارهای ساختمانی با سطح زیربنا تا ۴۰۰ مترمربع (و در مواردی بیشتر)، قرارداد سرجمع یا lump sum است. در این قراردادها یک قیمت تمام شده برای تمام کارهای موضوع پیمان ارائه می‌شود و پیمانکار متعهد می‌گردد که با همان مبلغ، موضوع پیمان را به انجام برساند. اگر پیمانکار پروژه را با قیمت کمتری از قیمت پیشنهادی خود به پایان برساند به سود بیشتری نیز می‌رسد. این نوع از قراردادها بیشترین کاربرد را در زمینه پیمان‌های کوچک و ساده دارند.

پیمان سرجمع در ایران از سال‌های ۱۳۶۰ ویا قبل از آن نیز وجود داشته، نخستین بخشنامه موجود در سایت سازمان برنامه و بودجه شماره ۵۴-۲۰۰۰/۲۰۲-۲۷۰۰ مورخ ۱۳۷۵/۵/۲۰ است. در این بخشنامه استفاده از ساختار مترمربع زیربنا برای ساختمان‌های حداکثر تا ۲۰۰۰ مترمربع الزامی دانسته شده است. با ابلاغ این بخشنامه، بخشنامه‌های شماره ۱۵۷۵۴/۵۴-۶۶۶۶-۱ مورخ ۱۳۶۰/۱۲/۸ و ۱۶۹۰۶/۵۴/۱۶۹۰۶-۷۰۰۰ مورخ ۱۳۶۰/۱۲/۲۶ فاقد اعتبار شناخته شده که اثری از آنها در دست نیست ولی می‌تواند این نتیجه را حاصل کند که ساختار سرجمع حداقل از سال ۱۳۶۰ در ایران جاری است.

پس از آن، در بخشنامه ۴۲۸۲۵/۱۰۰ مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۴ با عنوان انعقاد پیمان با نرخ مترمربع زیربنا، ضمن ابطال بخشنامه قبلی، انعقاد پیمان با ساختار مترمربع زیربنا برای ساختمان‌های تا ۱۰,۰۰۰ مترمربع الزامی شناخته شده است.

۴- فاصله ۴ سال، بخشنامه‌ای با عنوان انعقاد پیمان اجرای کارهای ساختمانی به صورت سرجمع به شماره ۴۰۵/۱۰۰ در تاریخ ۱۳۸۹/۲/۴ با حفظ سقف ۱۰,۰۰۰ مترمربع، جایگزین بخشنامه قبلی و از این تاریخ به بعد مترمربع زیربنا به سرجمع شناخته شد. در این بخشنامه البته برای کارهای بالای ۶۰۰۰ مترمربع، امکان عدم استفاده از بخشنامه در نظر گرفته شده است.

 ریاست جمهوری معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور	
بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی و مهندسان مشاور و پیمانکاران	
شماره:	۱۰۰/۴۲۰۵
تاریخ:	۱۳۸۹/۲/۴
موضوع: انعقاد پیمان اجرای کارهای ساختمانی به صورت سرجمع	
به استناد ماده (۲۳) قانون برنامه و بودجه و ماده (۶) آیین نامه استandarهای اجرایی طرح‌های عمرانی- مصوب سال ۱۳۵۲ و در چارچوب نظام فنی و اجرایی کشور (موضوع تصویبنامه شماره ۴۲۳۳۹/ت/۴۲۳۳۹ هـ، مورخ ۱۳۸۵/۴/۲۰)، دستورالعمل پیوست برای انعقاد پیمان به صورت سرجمع از نوع گروه اول (لازم‌الاجرا) در ۱۱ صفحه به انضمام دفترچه پیمان در ۸ صفحه و ۵ پیوست ابلاغ می‌شود؛ تا برای انعقاد پیمان‌های کارهای ساختمانی با سطح زیربنا تا ۱۰۰۰۰ مترمربع از تاریخ ابلاغ به مورد اجرا گذاشته شود. دستگاه‌های اجرایی به تشخیص خود در قراردادهای اجرای ساختمان با سطح زیربنای بیشتر از ۱۰۰۰۰ مترمربع نیز می‌توانند از این روش برای انعقاد پیمان استفاده کنند. در این صورت رعایت تمام ضوابط و مقررات مربوط به این بخشنامه الزامی است. در صورتی که پیش‌بینی اعتبار لازم در قانون بودجه سنواتی، محل اجرای پروژه و نقشه‌ها تأمین نشده باشد، انعقاد پیمان (حتی به روش پرداخت بر اساس فهرست بها) مجاز نیست و تخلف دستگاه اجرایی محسوب می‌شود. در مواردی که اجرای این بخشنامه برای کارهای بالاتر از ۶۰۰۰ مترمربع امکان‌پذیر نباشد، پس از تأیید بالاترین مقام دستگاه اجرایی و ارائه گزارش توجیهی لازم، عدول از این بخشنامه در طرح‌های ملی باید به تصویب معاونت نظارت راهبردی و در طرح‌های استانی به تصویب شورای فنی استان پرسد. در صورتی که دستگاه‌های اجرایی در اجرای کارهای ساختمانی تصمیم به استفاده از روش طرح و ساخت (EPC) داشته باشند، می‌توانند با استفاده از ضوابط مربوط در این بخشنامه در صورتی که دستگاه‌های اجرایی در اجرای کارهای ساختمانی تصمیم به استفاده از روش طرح و ساخت (EPC) داشته باشند، می‌توانند با استفاده از ضوابط مربوط در این بخشنامه برای اخذ قیمت به صورت سرجمع (Lump Sum) و براساس این‌نامه تشخیص صلاحیت مربوط برای پیمانکاران اقدام کنند. این بخشنامه از تاریخ ابلاغ، جایگزین بخشنامه شماره ۱۴۲۸۲۵/۱۰۰ مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۴ با موضوع انعقاد پیمان با نرخ مترمربع زیربنا می‌شود.	
ابراهیم عزیزی	

شکل ۱۱ بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های ساختمانی به صورت سرجمع مترمربع زیربنا ابلاغیه ۱۳۸۹

نهایتاً بخشنامه شماره ۹۶/۱۲۹۹۱۸۸ مورخ ۹۶/۵/۴ با حفظ عنوان، جایگزین بخشنامه قبلی سرجمع شد و در این بخشنامه، سقف الزام متراژ به ۴۰۰۰ مترمربع کاهش یافت.

 وزارت مسکن و شهرسازی رئیس سازمان	
باسمه تعالی	
شماره: ۹۶/۱۲۹۹۱۸۸	بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
تاریخ: ۱۳۹۶/۰۵/۰۳	
موضوع: انعقاد پیمان اجرای کارهای ساختمانی به صورت سرجمع	
به استناد نظام فنی و اجرایی کشور (مصوبه شماره ۴۲۳۳۹/ت/۳۳۴۹۷ هـ مورخ ۱۳۸۵/۴/۲۰ هیات محترم وزیران) و این‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی، موضوع ماده (۲۳) قانون برنامه و بودجه، دستورالعمل پیوست برای انعقاد پیمان به صورت سرجمع از نوع گروه اول (لازم‌الاجرا) در ۱۲ صفحه به انضمام دقت‌چکه پیمان در ۱۷ ماده و ۳ پیوست ابلاغ می‌شود؛ تا برای انعقاد پیمان‌های کارهای ساختمانی با سطح زیربنا تا ۴۰۰۰ مترمربع از تاریخ ابلاغ به مورد اجرا گذاشته شود. دستگاه‌های اجرایی به تشخیص خود در قراردادهای اجرای ساختمان با سطح زیربنا بیش از ۴۰۰۰ مترمربع نیز می‌توانند از این روش برای انعقاد پیمان استفاده کنند؛ در این صورت رعایت تمام ضوابط و مقررات مربوط به این بخشنامه الزامی است. در صورت تامین نشدن زمین و محل اجرای پروژه، نقشه‌ها، نبود حداقل ۳۰ درصد اعتبار هزینه کار در حساب دستگاه مناقصه‌گزار قبل از برگزاری مناقصه و پیش‌بینی نشدن اعتبار لازم در بودجه سنواتی، انعقاد پیمان (حتی به روش پرداخت بر اساس قهرست بها) مجاز نیست. در موارد موجهی که اجرای این بخشنامه برای کارهای کمتر از ۴۰۰۰ مترمربع امکان‌پذیر نباشد، پس از تأیید بالاترین مقام دستگاه اجرایی و ارائه گزارش توجیهی و مستندات لازم، استفاده از روش قهرست بهایی، در طرح‌های ملی پس از تصویب امور نظام فنی و اجرایی سازمان برنامه و بودجه کشور و در طرح‌های استانی با تصویب شورای فنی استان امکان‌پذیر است. این بخشنامه از تاریخ ۱۳۹۶/۰۷/۰۱، جایگزین بخشنامه شماره ۱۰۰/۶۴۰۵ مورخ ۱۳۸۹/۰۲/۰۴ با موضوع انعقاد پیمان اجرای کارهای ساختمانی به صورت سرجمع می‌شود.	
 محمد باقر نوبخت	

شکل ۱۲ بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های ساختمانی به صورت سرجمع مترمربع زیربنا ابلاغیه ۱۳۹۶ ویرایش‌های مهمی که نسبت به نسخه‌های قبلی انجام گرفته به جز بحث متراژ، اضافه‌شدن تعدیل به پیمان سرجمع است که پیش از این به این شکل وجود نداشت و ضمناً بندهای سخت‌گیرانه مهمی نیز نسبت به کارفرما به این بخشنامه اضافه شده است. از جمله جبران خسارت دیرکرد (ماده ۱۲ پیمان سرجمع، بند "و"، صفحه ۹) و اگر دیرکرد پرداخت‌ها ادامه یابد پیمانکار می‌تواند پس از اخطار کتبی به کارفرما، درخواست خاتمه پیمان نماید و همچنین یک صفحه و نیم در خصوص حل اختلافات بین پیمانکار و کارفرما

به این بخشنامه اضافه شده که در نوع خود قابل تأمل است. (ماده ۱۷ پیمان سرجمع، صفحه ۱۲ و ۱۳ پیمان) این بند که به تازگی اضافه شده و نشان می‌دهد دامنه اختلافات در این مدت وسیع بوده است.

مواردی که گفته شد، کم کردن سقف مساحت به ۴۰۰۰ مترمربع و برخورد سخت‌گیرانه‌تر با کارفرما و سایر ویرایش‌های صورت گرفته در بخشنامه، مشکلات مهمی را از سرجمع حذف کرده و اکنون دیگر ایرادهای سنگین ساختاری، به بخشنامه وارد نیست. ^۱ تفاوت اساسی قرارداد سرجمع و فهرست‌بهایی در ساده‌ترین حالت خود به مبانی پرداخت برمی‌گردد. در پیمان‌های بر پایه فهرست‌بها، مبانی پرداخت به پیمانکار بر اساس ریز آیت‌های مشخص شده در دفترچه برآورد منضم به پیمان است. در این دفترچه، مقادیر کاری که باید انجام شود، به صورت ریز آیت‌ها مشخص شده، قیمت نیز بر اساس اعلام سازمان برنامه‌بودجه به صورت سالانه به روز می‌شود. به عبارتی فعالیت‌های کاری به ریز فعالیت‌ها تقسیم شده تاحدی که بهای هر آیت با کمترین پیچیدگی قابل تعیین باشد. مثلاً خاک‌برداری ممکن است شامل زمین‌های سخت باشد، بخشی با ماشین و بخشی با دست انجام شود؛ این‌ها همه در محل خود آیت و بهای مشخصی دارد و پیمانکار بهای متناظر با کار انجام شده را دریافت می‌کند، نه کمتر و نه بیشتر.

^۲ در پیمان‌های بر پایه سرجمع، در هنگام تهیه اسناد پیمان، بهای کل کار مشابه با ساختار فهرست‌بهایی تعیین می‌شود، سپس جدول ساختار شکست کار تهیه می‌شود، آیت‌های این جدول، جمع چند آیت فهرست‌بهای منضم به پیمان است و بر اساس جمع بهای آن آیت‌ها، درصد این فعالیت‌ها نسبت به درصد کل در جدول قرار می‌گیرد. در این پیمان، فهرست‌بهای منضم به پیمان صرفاً راهنما بوده و برای طرفین الزام حقوقی ندارد.

^۳ به عبارتی، فعالیت‌های کاری به صورت درصدی از کل (به لحاظ قیمت) در جدول مشخص شده و مثلاً خاک‌برداری مجموعه‌ای از زمین‌های سخت و غیر سخت و ماشینی و دستی در یک آیت خاک‌برداری جمع شده و پیمانکار کلاً خاک‌برداری را که انجام داد، درصدی از بهای کل کار را باید دریافت کند، همان درصدی که در جدول مشخص شده و مراجعه به فهرست‌بهای منضم به پیمان برای پرداخت‌ها، در این نوع قرارداد معنی ندارد.

شاخصه‌های ساختار فهرست‌بهایی به شرح زیر است:

۱. ریز بودن آیت‌ها و شفافیت مقادیر و بهای هر آیت
۲. شفاف و روشن بودن پایش، به لحاظ مقدار و بها
۳. مدیریت تغییر مقادیر با دقت بالا (یک متر کمتر و بیشتر محاسبه می‌شود)
۴. مدیریت تغییرات طرح به دلیل ریز شدن مقادیر جدید
۵. وجود مکانیسم مشخص و عادلانه برای پرداخت اضافه کاری‌ها
۶. ریسک‌های مربوط به تغییر مقادیر یا بهای کارها به طرفین پیمان برمی‌گردد

هدف از ساختار سرجمع، بالابردن سرعت کار با پرهیز از ورود به جزئیات است؛ لذا با علم به اینکه نهایتاً یک متر بیشتر و کمتر بتن‌ریزی تأثیر عمیقی بر بهای کل ندارد و اینکه میلگرد‌ها باید در فونداسیون به کار روند، مثلاً فونداسیون ۵ درصد از کل کار تعیین شده و با اتمام آن پیمانکار ۵ درصد از بهای پروژه را دریافت می‌کند و دیگر نیازی به ورود به ریز آیت‌های آرماتوربندی، بتن مگر، بتن‌ریزی، قالب‌بندی و ... نیست.

شاخصه‌های ساختار سرجمع به شرح زیر است:

- (۱) مشخص شدن رقم واحد برای کل کار
- (۲) سرعت بخشی به کار با پرهیز از ورود به جزئیات مقادیر کار
- (۳) سرعت بخشی رسیدگی به صورت وضعیت
- (۴) انعطاف کم در مقابل تغییرات به دلیل معادل نبودن مقادیر و بها در جدول ساختار شکست
- (۵) متفاوت بودن مکانیسم پرداخت کارهای اضافه با روح قرارداد
- (۶) هدف سرجمع این است که ریسک‌های پروژه به پیمانکار برگردد.

بیان شاخصه‌ها، دامنه کاربرد این دو ساختار را مشخص می‌کند:

- ❑ قرارداد فهرست‌بهایی به دلیل ریز شدن در آیتم‌ها، پروژه‌های پیچیده و بزرگ را به‌خوبی مدیریت کرده و کنترل و پایش پروژه‌های کوچک را نیز آسان می‌کند، در این سیستم، مدیریت تغییرات و کنترل مقادیر و ریسک با شفافیت و دقت بالایی صورت می‌گیرد.
- ❑ قرارداد سرجمع به دلیل برخورد کلی‌تر با موضوع قرارداد، صرفاً برای پروژه‌های کوچک و ساده (با پیچیدگی کم) کاربرد دارد. به دلیل اینکه تلاش این پیمان سرعت بخشی به‌واسطه پرهیز از ورود به جزئیات است، تغییرات باید در حداقل مقدار رخ دهد. هزینه و ریسک تغییرات مستقیماً به کارفرما برمی‌گردد.

✓مقایسه بین خصوصیات هر دو سیستم نشان می‌دهد قرارداد سرجمع برای موقعیتی خاص طراحی شده است، زمانی که پروژه کوچک، ساده و بدون پیچیدگی و با مدارکی بسیار بی‌نقص باشد، ثبات در بازار وجود داشته باشد و کارفرما قصد ورود به جزئیات نداشته باشد و یا فاقد تخصص برای آن باشد و به کیفیت کار پیمانکار اطمینان نسبی وجود داشته باشد و هزینه پروژه در حساب کارفرما موجود باشد، این سیستم با موفقیت قابل پیاده شدن است.

✓به‌طور کلی چون در سیستم فهرست‌بهایی آیتم‌ها تک‌به‌تک پایش می‌شود، متوسط کیفیت بالاتری نسبت به سرجمع دارد. چراکه در سرجمع قرار بر برخورد کلی با موضوع است. چه‌بسا کارفرمایانی که با شعار کامل بودن اسناد پیمان دستگاه نظارت را در این پروژه‌ها جدی نگرفته و با فاجعه کیفیتی و مالی روبرو شده‌اند. چراکه در هر دو ساختار، کنترل کیفیت به دست دستگاه نظارت است و به دلیل نبود ساز و کار مناسب کنترل کیفی در سرجمع، بیشترین فشار برای حفظ کیفیت، بر دستگاه نظارت است.

✓هر دو ساختار فهرست‌بهایی و سرجمع در ایران و سایر کشورها وجود دارند لذا به لحاظ تئوری نمی‌توان یکی از این ساختارها را حذف کرد. با این حال ساختار فهرست‌بهایی برای غالب پروژه‌های ساختمانی کاراتر بوده و ریسک کمتری را برای کارفرما به همراه خواهد داشت.

۵-۹- شرایط عمومی پیمان سرجمع اجرای کارهای رشته راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن

 سازمان برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور	
شماره: ۱۰۰/۶۵۶۳۷	بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
تاریخ: ۱۳۹۱/۰۸/۱۴	
موضوع: انعقاد پیمان براساس فهرست‌بهای تجمیع شده راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن	
به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و آیین‌نامه استانداردهای اجرایی آن و در چارچوب نظام فنی و اجرایی کشور (مصوبه شماره ۲۳۳۹۷/ت/۴۲۳۳۹ هـ، مورخ ۱۳۸۵/۴/۲۰ هیأت وزیران)، بخشنامه حاضر برای انعقاد پیمان کارهای رشته راه و ترابری (اهدات، تکمیل کارهای نیمه تمام، بهسازی نوع ۳، ۴، ۵، راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن)، براساس فهرست‌بهای تجمیع شده راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن در:	
۱- سه صفحه متن بخشنامه	
۲- یک جلد دفترچه پیمان اجرای کارهای رشته راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن	
۳- دفترچه فهرست‌بهای تجمیع شده راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن	
از نوع گروه اول (لازم‌الاجرا) ابلاغ می‌شود تا برای انعقاد پیمان‌های کارهای یاد شده، از شش ماه بعد از ابلاغ، به مورد اجرا گذاشته شود. در محدوده زمانی شش ماهه، استناد به این بخشنامه به صورت راه‌نما و اختیاری است.	
برای پروژه‌هایی که مبلغ برآورد آن‌ها براساس آخرین فهرست‌بهای پایه راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن ابلاغ شده، بیشتر از ۲۰۰ برابر حد تصاب معاملات متوسط باشد، انعقاد پیمان به طور مستقیم براساس فهرست‌بهای پایه نیز مجاز است.	
برای انعقاد پیمان‌هایی که ارجاع کار از طریق ترک تشریفات مناقصه انجام می‌شود نیز رعایت این بخشنامه الزامی است.	

شکل ۱۳ بخشنامه شرایط عمومی پیمان سرجمع اجرای کارهای رشته راه، باند فرودگاه و زیرسازی راه‌آهن

شکل ۱۴: یخسنامه شرایط عمومی، همسان، قراردادهای خدمات مشاوره سال ۱۳۷۹

باسمه تعالی

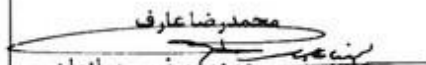
بخشنامه به دستگاه های اجرایی و مهندسان مشاور	
شماره :	۱۴۰۱/۴۷۶۶۴۵
تاریخ :	۱۴۰۱/۰۹/۰۷
موضوع: موافقت نامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره	

به استناد ماده (۳۴) قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور و آئین نامه اجرایی آن، موضوع تصویب نامه شماره ۲۵۲۵۴/ت/۵۷۶۹۷ ه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۸ هیات محترم وزیران و ماده (۲۳) قانون برنامه و بودجه، به پیوست، مجموعه موافقت نامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره، بصورت لازم الاجرا، ابلاغ می گردد تا برای انعقاد قراردادهای خدمات مشاوره در امور مطالعات کارهای ساختمانی، رسته راه و ترابری، رسته آب و فاضلاب، طرح جامع و تفصیلی شهرها، طرح های توسعه و عمران جامع ناحیه، طرح هادی روستایی، مرحله اول بهسازی لرزه ای پل های موجود، مرحله اول بهسازی لرزه ای ساختمان های موجود، طرح بهسازی لرزه ای ساختمان های موجود و خدمات مشاوره در دوره ساخت و تحویل کار (خارج از حوزه فناوری اطلاعات)، موضوع بند (۱) بخشنامه شماره ۱۰۰/۳۱۳۹۱ مورخ ۱۳۸۹/۰۴/۲۶، از تاریخ ۱۴۰۲/۰۱/۰۱ مورد عمل قرار گیرد.

معاونت فنی، امور زیربنایی و تولیدی تا مدت ۶ ماه پس از لازم الاجرا شدن این بخشنامه، موارد اصلاحی (احتمالی) را اعمال و از طریق پایگاه اطلاع رسانی Nezamfanni.ir اعلام می نماید. این بخشنامه، جایگزین بخشنامه شماره ۵۴/۲۴۶۰-۱۰۵/۸۴۲ مورخ ۱۳۷۹/۰۴/۲۹ می باشد.

سید مسعود میر کاظمی

۵-۱۱- شرایط عمومی همسان قراردادهای مشاوره پژوهشی

 ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور دفتر رئیس	
بسمه تعالی	
شماره: ۱۰۵/۱۶۷۰-۵۴/۲۷۵۳	به دستگاه های اجرایی، سازمان های مدیریت و برنامه ریزی استانیها
تاریخ: ۱۳۷۹/۵/۲۴	و واحدهای خدمات مشاوره پژوهشی
موضوع: موافقت نامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره پژوهشی	
به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه، آیین نامه استانداردهای اجرایی طرح های عمرانی و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی کشور (مصوبه شماره ۲۴۵۲۵/ت/۱۴۸۹۸ هـ، مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیأت وزیران)، این دستورالعمل از نوع گروه اول مذکور در ماده هفت آیین نامه یاد شده، در یک صفحه، صادر می گردد. تاریخ مندرج در ماده هشت آیین نامه مذکور در مورد این دستورالعمل ۱۳۷۹/۱۰/۱ است. به پیوست، موافقت نامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره پژوهشی، ابلاغ می گردد. رعایت کامل مفاد این دستورالعمل از طرف دستگاههای اجرایی، مهندسان مشاور و دیگر عوامل در طرحها و پروژه هایی که تمام یا بخشی از هزینه اجرای آنها از محل اعتبارات طرحهای عمرانی تأمین می گردد، الزامی است.	
 محمد رضا عارف معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان	

شکل ۱۶ بخشنامه شرایط عمومی همسان قراردادهای مشاوره پژوهشی

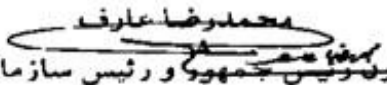
۵-۱۲- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح

مدیریت طرح (عامل چهارم) شخصیتی حقوقی است که به نمایندگی از طرف کارفرما و به منظور بهره گیری از دانش، مهارت ها، ابزارها و فنون مدیریتی، وظیفه مدیریت، هماهنگی و نظارت بر مجموعه ای از پروژه های مرتبط را در جهت دستیابی به اهداف استراتژیک به منظور کسب اطمینان از تعریف مناسب شرح کار، پیشرفت مناسب پروژه ها، ایجاد پایگاه دانش پروژه ها و صحت نتایج حاصل از اجرای پروژه ها برعهده دارد. در تعبیر صنعتی و عمرانی، مدیر طرح را عامل چهارم هم نامیده اند زیرا علاوه بر سه عامل کارفرما، مشاور و پیمانکار، این عامل در مدیریت طرح ها به ایفای نقش می پردازد و از آنجا که در نظام سنتی ۳ عامل قبلی تعریف شده بودند به این رکن جدید، عنوان عامل چهارم تخصیص داده شده است.

امروز با توسعه طرح ها، مدیریت و به ثمر رساندن آنها نیز پیچیده شده و به سازمان اجرایی با توان فنی و نظام اجرایی متناسب با آن نیازمند می باشد که ضمن تجهیز و ساماندهی کامل منابع، توانایی نظارت و کنترل بر آن را نیز داشته باشد. به این لحاظ

که روش‌های مورد عمل در دستگاه‌های دولتی اغلب علاوه بر منسوخ بودن، روش‌هایی غیرکارا و کند می‌باشند؛ لذا این امر از یک سو منجر به افزایش هزینه، زمان و کاهش کیفیت پروژه‌ها می‌گردد و از سوی دیگر سازمان‌ها و مدیران را درگیر مسائل و مشکلات جاری ناشی از اجرا و نظارت بر پروژه‌ها می‌نماید. این امر علاوه بر افزایش بار تشکیلاتی به لحاظ تأمین نیروی متخصص و آگاه از موضوع، منجر به افزایش درگیری‌های مدیران با مسائل جاری پروژه‌ها و دوری آن‌ها از موضوعات و اهداف اصلی سازمان می‌گردد.

از این رو سازمان‌ها برای انجام وظایف نظارتی، هماهنگی و کنترل بر پروژه‌ها، به‌ضرورت بهره‌گیری از شرکت‌هایی که مورد اطمینان، اعتماد و وثوق آن‌ها بوده و از نیروهای متخصص با دانش فنی و مدیریتی بهره‌مند باشند، پی بردند. در این صورت نظام سنتی ۳ عاملی تبدیل به ۴ عاملی می‌گردد که در آن کارفرما (عامل اول)، پیمانکار (عامل دوم)، مهندسین مدیر طرح (عامل سوم) و مدیریت طرح به‌عنوان عامل چهارم محسوب می‌گردد.

 ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور دفتر رئیس سازمان	
شماره: ۱۰۵/۷۳۵۵۲/۲۰۱ تاریخ: ۱۳۸۰/۱/۲۸	به دستگاه‌های اجرایی، واحدهای خدمات مدیریت طرح، واحدهای خدمات مشاوره و پیمانکاران
موضوع: موافقتنامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح	
به استناد آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرحهای عمرانی موضوع ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی طرحهای عمرانی کشور (مصوبه شماره ۲۴۵۲۵/ت/۱۳۸۹۸ هـ مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیأت وزیران) به پیوست مجموعه موافقتنامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح، همراه با مقررات ذیربط، از نوع گروه اول ابلاغ می‌شود تا از تاریخ ابلاغ برای انعقاد قراردادهای مدیریت تهیه و اجرای طرحها یا واحدهای خدمات مدیریت طرح به اجرا درآید. رعایت کامل مفاد این نشریه از طرف دستگاههای اجرایی، واحدهای خدمات مدیریت طرح، واحدهای خدمات مشاوره، پیمانکاران و عوامل دیگر در طرحهای عمرانی الزامی است. معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان	
۱۸۱	

شکل ۱۷ بخشنامه شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح

۵-۱۳- شرایط عمومی همسان قرارداد خدمات مهندسی ارزش

مهندسی ارزش اینک به عنوان یک تکنیک ارزشمند در عرصه فعالیت های مهندسی شناخته شده است و به عنوان شیوه ای مؤثر جهت شناسائی و حذف هزینه های غیرضروری در اجرای پروژه ها بکار گرفته می شود. در مهندسی ارزش فرض بر این است که می توان برای هر پروژه با مقایسه گزینه های محتمل، گزینه بهینه ای با حداقل هزینه و کیفیت قابل قبول یافت. استفاده از این تکنیک در بازبینی پروژه ها، هزینه هایی دربر خواهد داشت و لذا این مطالعات برای پروژه های بزرگ و پیچیده که معمولاً سرمایه گذاری سنگینی دارند، بیشتر مقرون به صرفه است. تجربه نشان می دهد که به ازاء هر واحد هزینه برای مطالعات مهندسی ارزش بین ۱۵ تا ۳۰ واحد صرفه جویی خواهیم داشت و از آنجاکه در کشور ما پروژه های مختلف و متنوعی در دست اجراست و اعتبارات زیادی را نیز به خود اختصاص می دهد لزوم به کارگیری مهندسی ارزش در بازبینی این پروژه ها بیشتر احساس می گردد.

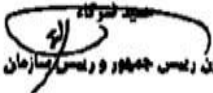
 ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور رئیس سازمان	
بسمه تعالی	
شماره:	۶۰۰/۲۱۵۹۱۹
تاریخ:	۱۳۸۲/۱۲/۱۴
بخشنامه به دستگاه های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران	
موضوع:	
مجموعه دستورالعمل های مطالعات مهندسی ارزش در دوره پیش از عملیات اجرا و ساخت	
به استناد آیین نامه استانداردهای اجرایی طرح های عمرانی، موضوع ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و در چارچوب نظام فنی و اجرایی طرح های عمرانی کشور (مصوبه شماره ۲۴۵۲۵/ت/۱۴۸۹۸ هـ مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیأت محترم وزیران) و بند «ج» ماده ۳۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، به پیوست دستورالعمل های زیر ابلاغ می شوند؛ تا از این تاریخ در قراردادهای منعقد شده و قراردادهایی که منعقد خواهند شد، به مورد اجرا گذاشته شود: ۱- گردش کار انجام مطالعه مهندسی ارزش از نوع گروه اول (لازم الاجرا) در ۲۴ صفحه. ۲- شیوه نامه انجام مطالعات مهندسی ارزش از نوع گروه اول (لازم الاجرا) در ۸ صفحه. ۳- موافقتنامه، شرایط عمومی همسان و پیوست های قرارداد خدمات مهندسی ارزش از نوع گروه اول (لازم الاجرا) در ۲۴ صفحه. ۴- راهنمای عمل و کنترل مراحل مختلف در فرایند مهندسی ارزش از نوع گروه سوم در ۵ صفحه، که دستگاه های اجرایی و مهندسان مشاور می توانند از این دستورالعمل به عنوان راهنما استفاده کنند و در صورتی که روش ها، دستورالعمل ها و راهنماهای بهتری داشته باشند، رعایت مفاد این راهنما الزامی نیست، عوامل یاد شده باید نسخه ای از دستورالعمل ها، روش ها و راهنماهای جایگزین را برای دفتر امور فنی، تدوین معیارها و کاهش خطرپذیری ناشی از زلزله این سازمان، ارسال کنند. فرهاد رهبر معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان	

۵-۱۴- شرایط عمومی قرارداد واگذاری لیسانس و دانش فنی برای فرآیندهای تولید محصول

قراردادهای واگذاری لیسانس و دانش فنی یکی از سازوکارهای اصلی انتقال تکنولوژی است که طی آن به طور رسمی دارنده لیسانس و دانش فنی، حق کاربرد آن را به گیرنده واگذار می‌کند. قرارداد همسان حاضر با استفاده از نمونه قراردادهای منعقد شده در کشور و قراردادهای بین‌المللی، برای واحدهای صنعتی فرایندی، به‌صورت راهنما تهیه شده است و دستگاه‌های اجرایی می‌توانند با رعایت قوانین و مقررات جاری کشور آن را مورداستفاده قرار دهند.

در این قرارداد واگذارنده اظهار می‌دارد، فرایندی برای تولید محصول در اختیار دارد و همچنین مالک داده‌های فنی، اطلاعات، نقشه‌ها، طرح‌ها، مستندات، برنامه‌ها، نرم‌افزارها و دستورالعمل‌های مربوط به استفاده از فرآیند و تولید محصول در واحدهای صنعتی است و همچنین دانش فنی مورداستفاده تجاری بوده و هم‌اکنون در واحدهای صنعتی متعلق به واگذارنده و یا در واحدهای صنعتی سایر گیرندگان به کار می‌رود.

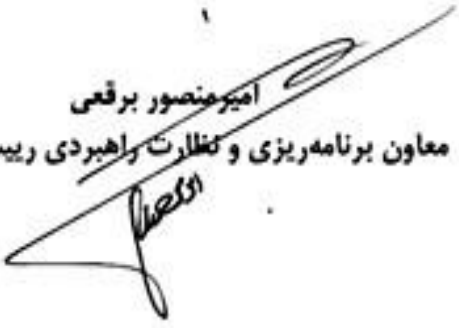
همچنین گیرنده قصد دارد با احداث واحد صنعتی برای تولید محصول در محل و با ظرفیت درج شده در قرارداد مبادرت ورزد، نظر به اینکه واگذارنده مایل به واگذاری لیسانس، انتقال و فروش دانش فنی و انجام خدمات مربوط است و گیرنده مایل است تا لیسانس حقوق اختراع را دریافت کند، از خدمات واگذارنده در تهیه و تحویل بسته طراحی مهندسی فرایند و تمام مدارک و اطلاعات فنی مربوط به آن و نیز خدمات مربوط به طراحی، مهندسی و ساخت واحد صنعتی برخوردار شود و برخی خدمات دیگر واگذارنده را، در ارتباط با ساخت و بهره‌برداری از واحد صنعتی دریافت کند.

 وزارت علوم، آموزش عالی و نوآوری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور رئیس سازمان	
بسمه تعالی	
شماره:	۱۰۱/۱۶۵۷۲۵
تاریخ:	۱۳۸۳/۹/۱۰
بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی، مشاوران و پیمانکاران	
موضوع: موافقتنامه، پیوستها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی قرارداد واگذاری لیسانس و دانش فنی برای فرایندهای تولید محصول	
به استناد آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی موضوع ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه و در چارچوب نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی کشور، (مصوبه شماره ۱۴۸۸۸/۲۴۵۲۵ هـ.، مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیات وزیران)، به پیوست "موافقتنامه، پیوستها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی قرارداد واگذاری لیسانس و دانش فنی برای فرایندهای تولید محصول" از نوع گروه سوم ابلاغ می‌شود. همراه مجلد فوق، برگردان انگلیسی نیز ضمیمه است تا در صورت نیاز در کنار متن فارسی در قراردادهای مورد استفاده قرار گیرد ولی همواره متن فارسی ملاک عمل خواهد بود.	
 معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان	

شکل ۱۹ بخشنامه شرایط عمومی قرارداد واگذاری لیسانس و دانش فنی برای فرایندهای تولید محصول

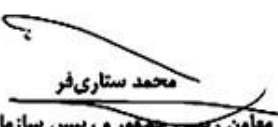
۵-۱۵- شرایط عمومی قراردادهای خدمات آزمایشگاه مستقر در کارگاه و کنترل موردی

این نوع قرارداد که مابین کارفرما و مشاور منعقد می‌شود، به هدف اطمینان خاطر کارفرما از حصول نتایج مطلوب در خصوص کارهای صورت گرفته توسط پیمانکار از طریق انجام آزمایش‌های مختلف می‌باشد.

 بسمه تعالی ریاست جمهوری معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی	
شماره : ۱۰۰/۱۵۱۹۷۶	بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
تاریخ : ۱۳۸۶/۱۲/۸	
موضوع : موافقتنامه و شرایط قراردادهای خدمات آزمایشگاه مستقر در کارگاه و کنترل موردی	
به استناد ماده (۲۳) قانون برنامه و بودجه، ماده ۳۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی و نظام فنی و اجرایی کشور (موضوع تصویب‌نامه شماره ۴۲۳۳۹/ت/۳۳۴۹۷ هـ، مورخ ۱۳۸۵/۴/۲۰ هیأت وزیران)، به پیوست «موافقتنامه و شرایط قراردادهای خدمات آزمایشگاه مستقر در کارگاه و کنترل موردی» از نوع گروه اول (لازم‌الاجرا) در ۲۹ صفحه ابلاغ می‌شود، تا در قراردادهایی که از تاریخ ابلاغ این بخشنامه منعقد می‌شوند به اجرا درآید. این بخشنامه و پیوست آن، جایگزین بخشنامه شماره ۶۹۵-۲۲۶۳/۵۴-۱ مورخ ۱۳۶۱/۲/۱۹ با عنوان قرارداد تیب خدمات ژئوتکنیک و مقاومت مصالح (آزمایشگاه محلی) و ضمیمه آن می‌شود.	
امیرمنصور برقی معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور 	

۵-۱۶- شرایط عمومی قراردادهای خدمات ژئوتکنیک و مقاومت مصالح

این نوع قرارداد به منظور خدمات مطالعه (مطالعه و طراحی) و نظارت (یا خدمات مرحله ساخت و تحویل) در حیطه ژئوتکنیک و مقاومت مصالح طرح‌ها و پروژه‌ها تهیه شده است. همچنین این قرارداد برای انجام خدمات مطالعه یا نظارت به‌تنهایی نیز کاربرد دارد.

 ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور دفتر رئیس سازمان	
بسمه تعالی	
شماره: ۱۰۱/۱۰۷۷۲۶	بخشنامه به دستگاه‌های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
تاریخ: ۱۳۸۲/۶/۸	
موضوع: موافقتنامه و شرایط عمومی قراردادهای خدمات ژئوتکنیک و مقاومت مصالح	
به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه، آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی و در چارچوب نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی کشور (موضوع مصوبه شماره ۲۴۵۲۵/ت/۱۴۸۹۸ هـ، مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیأت وزیران) به پیوست، مجموعه موافقت‌نامه و شرایط عمومی قراردادهای خدمات مشاوره ژئوتکنیک و مقاومت مصالح از گروه اول (لازم‌الاجرا) ابلاغ می‌شود تا از این تاریخ برای انعقاد قراردادهای مطالعه، طراحی و نظارت طرح‌ها با واحدهای ذیصلاح، مورد عمل قرار گیرد. این مجموعه، جایگزین متن قرارداد تپ شماره ۱۸ با عنوان قرارداد مطالعات و خدمات ژئوتکنیک و مقاومت مصالح، موضوع بخشنامه شماره ۴۶۹۸-۵۳/۱۳۸۲-۱ مورخ ۱۳۵۹/۱۲/۲۳ می‌گردد.	
 محمد ستاری‌فر معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان	

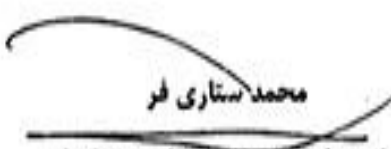
شکل ۲۱ بخشنامه شرایط عمومی قراردادهای خدمات ژئوتکنیک و مقاومت مصالح

۵-۱۷- شرایط عمومی قراردادهای خدمات نقشه‌برداری

کاربرد این نوع شرایط عمومی در انعقاد قرارداد جهت انجام خدمات مختلف نقشه‌برداری می‌باشد که در ادامه به نمونه‌هایی از این خدمات اشاره شده است:

۱. انجام مطالعات نیازسنجی و امکان‌سنجی در زمینه GIS
۲. آماده‌سازی داده‌های مکانی و توصیفی برای ورود به GIS
۳. طراحی و پیاده‌سازی پایگاه‌های داده مکانی (Geodatabase)
۴. عکس‌برداری هوایی و تهیه نقشه با پهپاد
۵. تهیه مدل رقومی زمین از عکس (DTM, DSM, DEM)
۶. مساحی، برداشت و تفکیک اراضی
۷. تهیه نقشه‌های توپوگرافی در کلیه مقیاس‌ها
۸. تهیه نقشه‌های ثبت املاک - کاداستر شهری و غیر شهری
۹. پیاده‌سازی نقاط، ستون، فونداسیون و کنترل شاقولی ستون‌ها

۱۰. انجام امور محوطه‌سازی
۱۱. محاسبه حجم عملیات خاکی
۱۲. اجرا و کنترل دیواره‌های محل خاک‌برداری‌های عمیق مانیتورینگ
۱۳. نقشه‌برداری و جانمایی نمای حرفه‌ای ساختمان اسپایدر، کامپوزیت
۱۴. ...

 ریاست جمهوری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور دفتر رئیس سازمان	
بسمه تعالی	
شماره ۱ ۱۰۱/۱۲۰۷۵۷	به دستگاه‌های اجرایی و مهندسان مشاور
تاریخ ۱ ۱۳۸۱/۷/۶	
موضوع : موافقت‌نامه و شرایط عمومی قراردادهای خدمات نقشه‌برداری	
به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه، آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی و در چهارچوب نظام فنی و اجرایی کشور (موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۲۵۲۵/ت/۱۳۸۹۸ هـ، مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیأت وزیران)، به پیوست مجموعه «موافقت‌نامه و شرایط عمومی قراردادهای خدمات نقشه‌برداری» از نوع گروه اول (لازم‌الاجرا)، ابلاغ می‌گردد تا از این تاریخ برای انعقاد قراردادهای خدمات مذکور مورد عمل قرار گیرد. این مجموعه جایگزین متن قرارداد تیب خدمات نقشه‌برداری می‌گردد، پیوست شرح خدمات قرارداد مذکور کماکان به قوت خود باقی است. در مورد کارهایی که این مجموعه به طور کامل پاسخگو نیست، موافقت‌نامه و شرایط عمومی قرارداد مورد نظر باید در هیأت قراردادهای ناهمسان خدمات مشاوره‌ای به تصویب برسد.	
 محمد ستاری فر معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان	

شکل ۲۲ بخشنامه شرایط عمومی قراردادهای خدمات نقشه‌برداری

۵-۱۸- شرایط عمومی پیمان کارهای ابنیه صنعت نفت به روش فهرست بها

تاریخ : ۸۲/۸/۶
شماره : ۲۷۸۳۴-۲۸/۱
پیوست :

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نفت

بسمه تعالی

به : معاونین محترم وزارت نفت
مدیران عامل محترم شرکتهای اصلی و فرعی

موضوع : موافقتنامه و شرایط عمومی قرارداد

به پیوست موافقتنامه و شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان کارهای ابنیه صنعت نفت به روش فهرست بها ابلاغ می گردد ، تا برای پیمانهای پیمانکاران که بعد از ابلاغ این بخشنامه منعقد می شود ، مورد استفاده قرار گیرد.

استفاده از این موافقتنامه و شرایط عمومی آن برای کلیه واحدهای اجرایی تابعه وزارت نفت الزامی است.

بیژن زنگنه
رئیس هیأت مدیره
وزارت نفت

شکل ۲۳ بخشنامه شرایط عمومی پیمان کارهای ابنیه صنعت نفت به روش فهرست بها

۵-۱۹- شرایط عمومی پیمانهای مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب (EPC) اختصاصی صنعت نفت

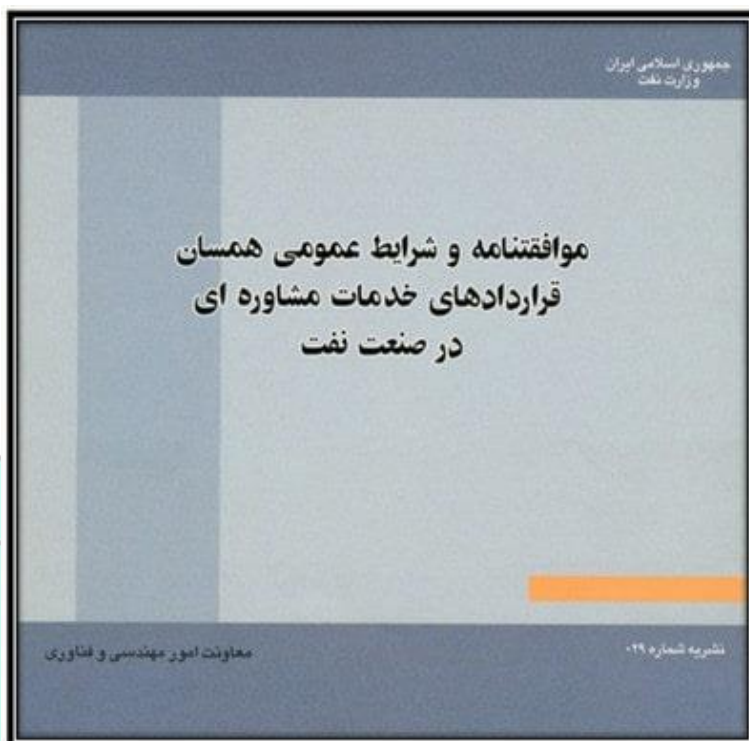
✓ در سال ۱۳۹۸ اداره کل نظام فنی و اجرایی و ارزشیابی طرحها، از ادارات زیرمجموعه معاونت مهندسی، پژوهش و فناوری وزارت نفت، به استناد جزء ۶ از بند (ب) ماده ۳ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱ که از جمله وظایف و اختیارات وزارت نفت را اعمال نظارت و کنترل عملکرد شرکتهای تابعه در زمینههای مالی، فنی، اداری، حقوقی، بازرگانی، پژوهشی، قراردادهای و سایر امور برمی شمارد، اقدام به بازنگری نشریه ۵۴۹۰ سازمان برنامه و بودجه نمود که نتیجه آن تدوین سندی تکامل یافته با بهره مندی از تجارب و نظرات خبرگان صنعت و دانشگاه بود؛ سندی که با وارد نمودن درس آموخته های حاصله از اجرای سند پیشین مشابه در طول سال ها، تکمیل گردیده است.

این سند به شرکت‌های تابعه وزارت نفت مشتمل بر شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران به صورت لازم‌الاجرا جهت بهره‌برداری در کلیه طرح‌ها و پروژه‌هایی که پس از انجام مطالعات پایه توسط کارفرما، به صورت خرید توأم کالا و تجهیزات و خدمات مهندسی و ساختمان و نصب تعریف و ارجاع می‌گردد، ابلاغ شد.

تاریخ: ۲۲ فروردین ۹۶ شماره: ۹۶/۱۲۸۹۳۴ پرست:	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت	معاونت مهندسی، پژوهش و فناوری
معاونان محترم وزیر و مدیران عامل شرکت‌های اصلی مدیران و رؤسای محترم واحدهای ستادی مدیران عامل محترم شرکت‌های تابعه		
موضوع: موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب (EPC) اختصاصی صنعت نفت		
با سلام احتراماً، به استناد جزء ۶ بند "ب" ماده ۳ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مبنی بر "اعمال نظارت و کنترل عملکرد شرکت‌های تابعه در زمینه‌های مالی، فنی، اداری، حقوقی و قراردادی و سایر امور" و بمنظور تحقق رویکرد نظام اجرایی EPC مطابق با ملزومات خاص صنعت نفت، سند موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب (EPC) اختصاصی صنعت نفت برای طرح‌ها و پروژه‌هایی که پس از انجام مطالعات طراحی پایه توسط کارفرما، به صورت خرید توأم کالا و تجهیزات و خدمات مهندسی و ساختمان تعریف می‌گردند به صورت آزمایشی به مدت چهار ماه ابلاغ می‌گردد. شرکت‌های تابعه در مدت ابلاغ آزمایشی سند مذکور می‌توانند تا تاریخ ابلاغ نهایی، از این سند به عنوان جایگزین اسناد همسان قراردادهای EPC موضوع ابلاغیه شماره ۲۸/۱-۲۰۴۶/۱ مورخ ۱۳۸۱/۶/۱۹ وزیر محترم نفت، برای انعقاد پیمان‌های با شرح خدمات فوق‌الذکر استفاده نمایند. شایان ذکر است حداقل‌های الزام‌آور جهت درج در پیوست‌ها در دوره ابلاغ آزمایشی صرفاً به عنوان راهنما ارائه شده است.		
حبیب‌الله بیطرف معاون مهندسی، پژوهش و فناوری		
 ۹۶، ۲، ۲۰		

شکل ۲۴: بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های مهندسی، تأمین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب اختصاصی صنعت نفت

۵-۲۰- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره در صنعت نفت

تاریخ : ۸۳، ۵، ۱۹
شماره : ۸، ۱ - ۱۱۶۸
پیوست :

 جمهوری اسلامی ایران
 وزارت نفت

بسمه تعالی

به : معاونین محترم وزارت نفت
مدیران عامل محترم شرکتهای اصلی و فرعی

موضوع : موافقتنامه و شرایط عمومی قرارداد

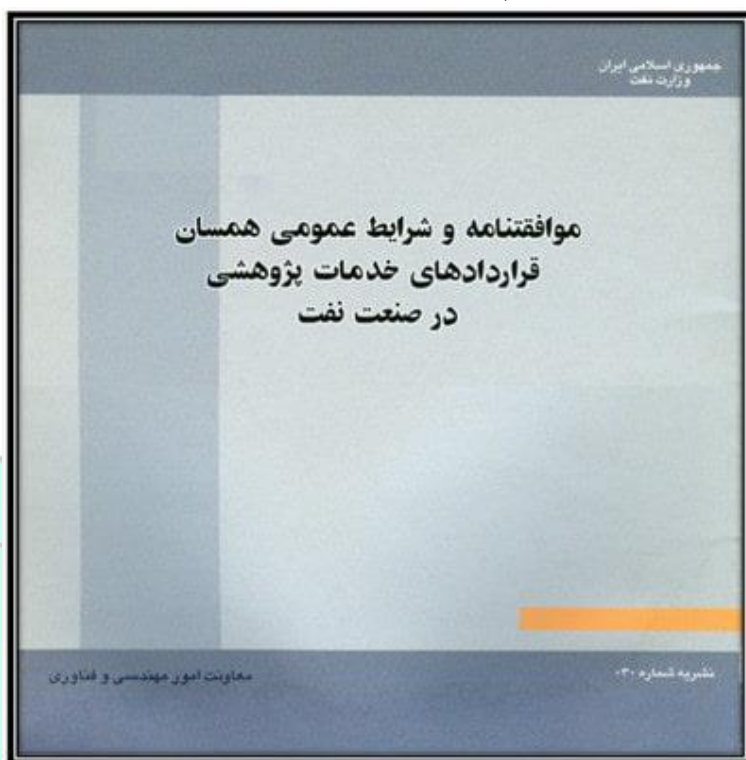
به پیوست موافقتنامه و شرایط عمومی قراردادهای خدمات مشاوره صنعت نفت ابلاغ می گردد ، تا برای قراردادهای خدمات مشاوره که بعد از ابلاغ این بخشنامه منعقد می شود ، مورد استفاده قرار گیرد.

استفاده از این موافقتنامه و شرایط عمومی آن برای کلیه واحدهای اجرایی تابعه وزارت نفت الزامی است.

شیخ زکریا
 وزیر نفت

شکل ۲۵ جلد و ابلاغیه بخشنامه شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره در صنعت نفت

۵-۲۱- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات پژوهشی در صنعت نفت

تاریخ : ۸۳/۵/۱۹
شماره : ۲۸,۱۱۶۹
پیوست :

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نفت

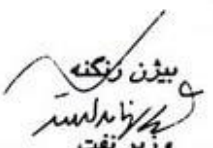
بسمه تعالی

به : معاونین محترم وزارت نفت
مدیران عامل محترم شرکتهای اصلی و فرعی

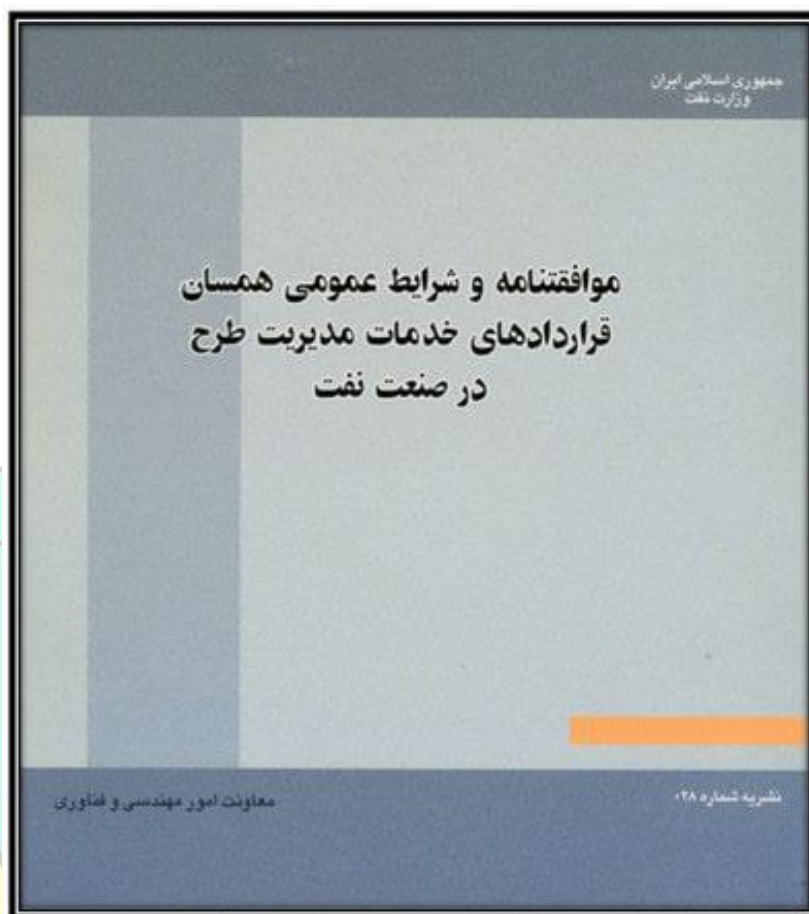
موضوع : موافقتنامه و شرایط عمومی قرارداد

به پیوست موافقتنامه و شرایط عمومی قراردادهای خدمات پژوهشی صنعت نفت ابلاغ می گردد ، تا برای قراردادهای خدمات پژوهشی که بعد از ابلاغ این بخشنامه منعقد می شود ، مورد استفاده قرار گیرد.

استفاده از این موافقتنامه و شرایط عمومی آن برای کلیه واحدهای اجرایی تابعه وزارت نفت الزامی است.

معاونت امور مهندسی و فناوری

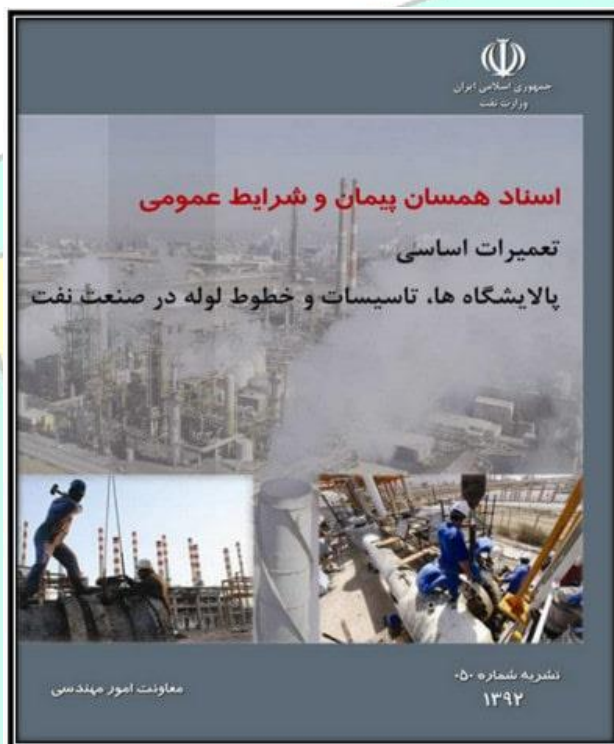
۵-۲۲- شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح در صنعت نفت

شکل ۲۷ جلد و ابلاغیه بخشنامه شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح در صنعت نفت

۵-۲۳- شرایط عمومی پیمان‌های تعمیرات اساسی پالایشگاه‌ها، تأسیسات و خطوط لوله در صنعت نفت

در تدوین این اسناد کوشش گردیده است مؤلفه‌های اصلی پیمان از قبیل چگونگی انجام کارها و فعالیت‌ها، چگونگی پرداخت‌ها، تأمین قطعات عمومی و اختصاصی و ماشین‌آلات، بیمه‌ها، آموزش، HSE، حراست و تعهدات و مسئولیت‌های طرفین پیمان در بخش‌های مختلف شرایط عمومی به گونه‌ای پیش‌بینی شود که قابلیت کاربردی در صنایع مختلف نفت را داشته و بخش‌های متغیر پیمان با نظر و تصمیمات متخصصین هر رشته و متناسب با نیازهای پروژه تعمیرات اساسی و با در نظر گرفتن قوانین و مقررات و بخشنامه‌های موضوعه در شرایط خصوصی و پیوست‌های پیمان تکمیل گردد.

تاریخ : ۹۲/۸/۲۷
شماره : ۳۳
پیوست : ۹۳۲۷۷۹۸۹۱

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نفت
«سازمان برنامه و بودجه اقتصادی»

برگشت
سازمان امور مهندسی

به : معاونین محترم وزارت نفت
معاونین محترم و مدیران عامل شرکتهای اصلی
مدیران محترم شرکتهای فرعی

موضوع: اسناد همسان پیمان تعمیرات اساسی
پالایشگاه‌ها، تأسیسات و خطوط لوله در صنعت نفت

باسلام .

در راستای اجرای قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت به پیوست موافقتنامه، شرایط عمومی، شرایط خصوصی و پیوست‌های پیمان تعمیرات اساسی پالایشگاه‌ها، تأسیسات و خطوط و لوله در صنعت نفت در قالب لوح فشرده به مدت یکسال بصورت آزمایشی ارسال می‌گردد تا با بکارگیری آن در اسناد قراردادهای مربوط، نسبت به عملکرد آن بررسی لازم معمول و نظرات پیشنهادی به این معاونت اعلام گردد. تا متعاقباً اسناد نهایی ابلاغ شود. ضمناً اسناد مذکور از طریق سایت های www.nioc.ir، www.mop.ir و www.det-mop.ir قابل دسترسی می باشد.

سیدعبدالله حسینی
معاون وزیر

شکل ۲۸ جلد و ابلاغیه بخشنامه شرایط عمومی پیمان‌های تعمیرات اساسی پالایشگاه‌ها، تأسیسات و خطوط لوله در صنعت نفت

۵-۲۴- شرایط عمومی پیمان‌های شرکت ملی گاز ایران

شکل ۲۹ شرایط عمومی پیمان‌های شرکت ملی گاز ایران

۵-۲۵- شرایط عمومی قراردادهای بالادستی نفت و گاز

شماره ابلاغیه: ۵/۲۲۲۵/ت
تاریخ تصویب: ۱۳۹۵/۵/۱۳
تاریخ ابلاغیه: ۱۳۹۵/۵/۱۶

شرایط عمومی، ساختار و الگوی قراردادهای بالادستی نفت و گاز

شماره: ۵/۲۲۲۵/ت/۳۳۶۷
۱۳۹۵/۵/۱۶

وزارت نفت - وزارت امور اقتصادی و دارایی

سازمان برنامه و بودجه کشور

هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۵/۵/۱۳ به پیشنهاد وزارت نفت و به استناد جز (۳) بند (ت) ماده (۳) و ماده (۷) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت - مصوب ۱۳۹۱ - و با توجه به مفاد سیاست‌های ابلاغی بخش انرژی، بندهای (۱۲)، (۱۳) و (۱۴) سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و بندهای (۱۲)، (۱۷) و (۱۸) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری و با هدف توسعه میدانها، مخزنها با اولویت میداین مشترکه اجرای طرحهای توسعه میداین/ مخازن جدید از اکتشاف تا بهره‌برداری و اجرای طرحهای صیانت از مخازن (پهلو و افزایش ضریب بازیافت) تا سقف تولید اضافه روزانه یک میلیون بشکه نفت خام و دوپست و پنجاه میلیون مترمکعب گاز طبیعی، شرایط عمومی، ساختار و الگوی قراردادهای بالادستی نفت و گاز را به شرح زیر تصویب کرد:

شرایط عمومی، ساختار و الگوی قراردادهای بالادستی نفت و گاز

شکل ۳۰ بخشنامه شرایط عمومی قراردادهای بالادستی نفت و گاز

۶- شرایط عمومی پیمان‌های بین‌المللی

معتبرترین شرایط عمومی پیمان بین‌المللی در زمینه قراردادهای عمرانی عبارت‌اند از:

(۱) نشریات FIDIC (اختصار عبارت فرانسوی فدراسیون بین‌المللی مهندسان مشاور)

INTERNATIONAL FEDERATION OF CONSULTING ENGINEERS

(۲) نشریات GCC

GENERAL CONDITIONS OF CONTRACT FOR WORKS OF CIVIL ENGINEERING CONSTRUCTION

(۳) نشریات JBCC

THE JOINT BUILDING CONTRACTS COMMITTEE

(۴) نشریات (NEC) که به ECC تغییر نام یافته است

NEW ENGINEERING CONTRACT

۶-۱-۱- فیدیک چیست؟

فیدیک (FIDIC) نهادی بین‌المللی است که برگرفته از عبارت فرانسوی -Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils می‌باشد. فیدیک، اتحادیه بین‌المللی مهندسان مشاور می‌باشد که از اتحادیه‌های مهندسان مشاور کشورهای مختلف تشکیل شده است و با گروه بین‌المللی پیمانکاران نیز همکاری دارد. شایان‌ذکر است فیدیک، در جهت اعتلای کار مهندسان مشاور فعالیت دارد و برای کارهای خدمات مشاوره دستورالعمل و راهنماهای مختلفی تهیه و منتشر می‌کند.

شکل ۳۱ لوگوی اتحادیه بین‌المللی مهندسان مشاور

۶-۱-۱-۱- تاریخچه فیدیک

بیشتر از یک قرن قبل که کشورهای اروپایی صنعتی شده بودند، قراردادهای منعقد بین کارفرمایان و پیمانکاران و یا مشاوران در پروژه‌های صنعتی، دارای متون متفاوت با زبان‌های گوناگون و بعضاً سلیقه‌ای بود که مشکلات زیادی را در اجرا و به‌ویژه در تفسیر و مفاهیم شرایط آنها به وجود می‌آورد. از طرف دیگر، اعمال شرایط قراردادی به نفع کشورهای پیشرفته و به زیان کشورهای کمتر توسعه‌یافته و یا در حال توسعه، فقدان تسلط بر زبان خارجی و عدم شفافیت متون قراردادهای به بروز اختلافات بسیاری بین طرفین قراردادها منجر می‌شد؛ لذا، به‌منظور رفع این مشکلات، نیاز جدی به قراردادهای با مدل یکپارچه که در پروژه‌های صنعتی استفاده شود، احساس می‌شد.

از این‌رو، فیدیک در سال ۱۹۱۳ توسط ۵ انجمن مهندس مشاور از ۳ کشور بلژیک، فرانسه و سوئیس تأسیس شد. در حال حاضر ۷۵ انجمن ملی کشورهای مختلف بخش خصوصی در فیدیک عضویت دارند که به‌عنوان یک نهاد حرفه‌ای غیردولتی و غیرانتفاعی (NGO) معرف صنعت مهندسی مشاور در سطح جهانی است و در راستای رسالت حرفه‌ای خود از منافع شرکت‌هایی که خدمات دانش‌محوری در زمینه سازندگی و محیط‌زیست ارائه می‌کنند، پشتیبانی می‌کند.

✓ لازم به ذکر است، از هر کشور فقط ۱ انجمن می‌تواند به عضویت فیدیک درآید. شرکت‌هایی که در این انجمن‌های ملی عضویت دارند، به عنوان اعضای فیدیک تلقی شده و می‌توانند از مزایای آن از جمله قراردادان الگوی فیدیک در سرب‌رگ‌های شرکت خود استفاده کنند.

فیدیک به وسیله هیئت مدیره ۹ نفره که همه ساله در مجمع عمومی سازمان های ملی مهندسان مشاور انتخاب می شوند، اداره می شود و رئیس هیئت مدیره آن به مدت ۲ سال انتخاب می شود.

۶-۱-۲- بخش های قرارداد فیدیک

قراردادهای مدل فیدیک از سه بخش زیر تشکیل شده است:

۱- موافقت نامه قرارداد (Contract Agreement):

این بخش معمولاً کوتاه بوده و تکمیل آن به عهده تهیه کننده پیش نویس قرارداد است. در ابتدای این بخش شرح کوتاهی که به آن Recital می گویند عنوان می شود.

۲- شرایط خصوصی (Particular Condition):

در شرایط خصوصی اطلاعاتی بسته به نوع قرارداد ذکر می شود که باتوجه به مفاد شرایط عمومی آن را بایستی تکمیل نمود. به عنوان مثال قانون حاکم بر قرارداد، محل پروژه، نحوه پرداخت ها و غیره.

۳- شرایط عمومی (General Condition):

این بخش که بسیار مفصل است کلیه شرایطی که بایستی برای پروژه در نظر گرفت را شامل می شود. از جمله شرایط مالی، تأخیرات، تعلیق، خاتمه قرارداد، شرایط فورس مازور، حد مسئولیت، مصونیت و غیره.

فیدیک همواره توصیه می نماید که حتی الامکان در متون شرایط عمومی تغییری انجام نپذیرد اما در عمل و به لحاظ تأمین نظرات کارفرما این امر عملی نیست ولی به هر حال می توان ساختار و شرایط بسیاری از قراردادهای را حفظ نمود.

۶-۱-۳- اهداف فیدیک

✓ فیدیک در راستای دستیابی به اهداف خود، نمونه های استاندارد قراردادهای مرتبط با انواع پیمان ها، فعالیت های مشاوره، نمایندگی و فعالیت های مبتنی بر سرمایه گذاری مشترک را منتشر می نماید. همچنین فیدیک به صورت سالیانه کنفرانس جهانی مهندسان مشاور فیدیک را برگزار می کند. هدف اصلی فیدیک به عنوان یک فدراسیون بین المللی، حمایت از حقوق تشکلهای حرفه ای صنعت مهندسی مشاور در دنیا است.

✓ عمده شهرت و اعتبار فیدیک به واسطه فعالیت در زمینه تبیین و تعریف قراردادهای صنعت ساخت و ساز در سطح بین الملل می باشد. عمده فعالیت های فیدیک را موضوعات فرهنگی، آموزشی (خدمات مدیریت شرکت های مهندسی)، تهیه قراردادهای، آئین نامه های مربوط به خدمات مهندسی و همچنین توجه به مسائل و مسئولیت اجتماعی نظیر شرافت حرفه ای، حفاظت از محیط زیست، مصرف بهینه انرژی و ... که منتج به طراحی و توسعه پایدار می گردد، تشکیل می دهد.

✓ فیدیک همچنین طی سال های اخیر جهت آموزش جوانان اعضای فیدیک و آشنایی آنان با مسئولیت های اجتماعی جهانی شدن توسعه پایدار و هماهنگی و ارتقای سطح اطلاعات و ارتباطات فنی و حرفه ای، فعالیت های قابل توجهی را در سطح جهانی برنامه ریزی می کند.

۶-۱-۴- ویژگی های فیدیک

- قراردادهای فیدیک چندین سال است که به عنوان استاندارد بین المللی در حوزه صنعت و احداث مورد استفاده در پروژه ها می باشند.
- این قراردادهای به طور وسیعی در نظامات حقوقی در گونه های متعدد پروژه ها شناخته شده و مورد استفاده می باشند. دلیل موفقیت این نمونه قراردادهای به عنوان استاندارد در رویکرد صحیح آنها به مقولات ریسک، مسئولیت طرفین قرارداد و مدیریت ریسک می باشد.
- اصل بنیادین در قراردادهای فیدیک، بهره گیری از موارد تجربه شده در هزاران پروژه عمرانی و صنعتی سراسر جهان است.
- ویژگی های مهم دیگر قراردادهای فیدیک شامل تعادل در وظایف و تعهدات طرفین و تعادل در ریسک می باشد. همچنین از آنجایی که این قراردادهای به صورت گسترده در سراسر جهان برای پروژه های صنعتی بکار گرفته می شود، بانک جهانی و بانک های توسعه نهادهای مالی جهت دادن اعتبار و وام استفاده از چنین قراردادهایی را لازم می دانند.

▪ قراردادهای فیدیک در مراکز مهم داوری و دادگاه‌ها کاملاً شناخته شده است و فرایند رسیدگی به دعاوی را تسهیل می‌کند.

▪ ویژگی مهم دیگر این است که شفاف بودن متون، به‌کارگیری واژگان حقوقی و فنی که در تمام قراردادهای مدل فیدیک تکرار شده است استفاده از آنها را آسان می‌سازد.

۶-۱-۵- فیدیک در ایران

انجمن مهندسين مشاور، یکی از دو ارگان پایه‌گذار جامعه مهندسان مشاور ایران، اولین انجمن حرفه‌ای از ایران بود که در سال ۱۳۵۲ به عضویت فیدیک درآمد. به دنبال این عضویت و در سال ۱۳۵۴ برای نخستین بار مجمع عمومی فیدیک در یک کشور غیراروپایی و در ایران برگزار شد. در سال ۱۳۷۴ با توجه به اینکه فعالیت‌های انجمن‌های مهندسين مشاور در جامعه متمرکز شده بود، جامعه مهندسان مشاور ایران جانشین این انجمن شد و رسماً تنها نماینده فیدیک در ایران شد.

۶-۱-۶- ارتباط قراردادهای فیدیک با قراردادهای پیمانکاری در ایران

قراردادهای پیمانکاری، قراردادهایی است که اجرای تعهدات آن به نحو مستمر مطلوب طرفین می‌باشد و همین ویژگی است که سبب می‌شود تا طرفین در برخورد با پاره‌ای از مسائل نظیر تغییر در شرایط و اوضاع و احوال قراردادی یا تغییر قیمت مصالح، ماشین‌آلات و نیروی انسانی که منجر به برهم خوردن توازن و تعادل مالی قرارداد و سخت و دشوار نمودن اتمام پروژه یا انجام عملیات پیمانکاری می‌گردد، برای تضمین اجرای منصفانه و عادلانه تعهدات اقدام به تدوین شیوه‌هایی نمایند.

در حقوق ایران، شرایط عمومی پیمان مبنای تنظیم قراردادهای پیمانکاری قرار گرفته است که نمونه خارجی آن، قرارداد فیدیک است. در قراردادهای نمونه فیدیک با توجه به این که سازمان فیدیک یک سازمان خصوصی است و به‌طور کلی در شرایط اختصاصی پیمان، طرفین می‌توانند مفاد شرایط عمومی را تغییر، اصلاح و یا حذف کنند، اصل آزادی قراردادی به شرط رعایت اصل اجرای با حسن نیت در قرارداد پیمانکاری پذیرفته شده است و طرفین می‌توانند با توافق در شرایط اختصاصی پیمان، در مورد هریک از انواع تغییر تراضی کنند.

۶-۱-۷- کاربرد رنگ‌های مختلف کتاب‌های فیدیک

انتخاب روش انجام پروژه یکی از تصمیم‌گیری‌های استراتژیک پروژه است که در پایان مرحله مطالعات توجیهی و هم زمان یا پس از تصمیم‌گیری در مورد روش تأمین مالی پروژه صورت می‌گیرد. طبق آمار مؤسسه طرح و ساخت آمریکا (DBIA) نسبت پروژه‌های طرح و ساخت در سال‌های ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۰ از ۵ درصد به ۳۵ درصد رسیده است.

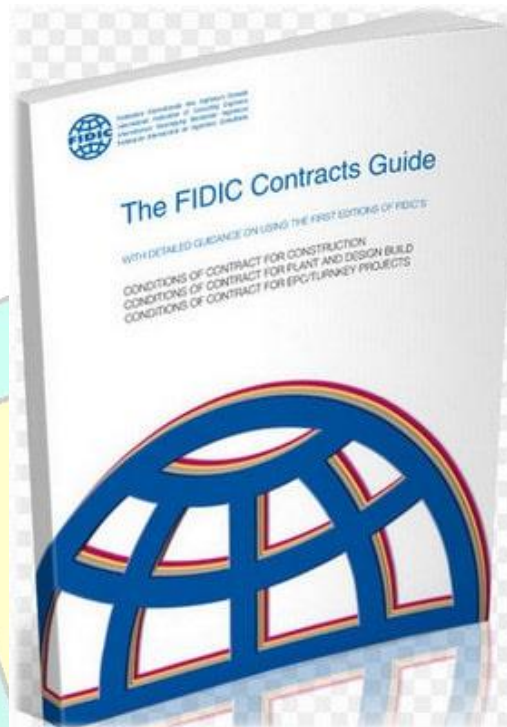
طبق برآوردهای انجام شده، با انتخاب روش مناسب برای انجام پروژه، می‌توان هزینه‌های پروژه را به طور متوسط ۵ درصد و مدت اجرای آن را به میزان قابل توجه ای (در بعضی موارد تا حدود ۳۳ درصد) کاهش داد. در این بخش کتاب‌های این مؤسسه معرفی می‌شود.

شکل ۳۲ انواع کتاب‌های فیدیک

۱- کتاب فیدیک FIDIC – Contracts Guide

در این راهنما، مطالبی پیرامون شرایط پیمان ساخت و اجرا، شرایط پیمان طرح و اجرا و شرایط پیمان (EPC) کلید در دست آورده شده است.

شکل ۳۳ کتاب راهنمای قراردادهای فیدیک

۲- کتاب قرمز فیدیک FIDIC – Red Book

شرایط پیمان ساخت و اجرا (۳عاملی)، برای اجرای کارهایی توصیه می‌شود که توسط کارفرما یا نماینده وی، یعنی مهندس مشاور، طراحی انجام شده است. در این قراردادها پیمانکار طرح را مطابق پیمان اجرا می‌کند.

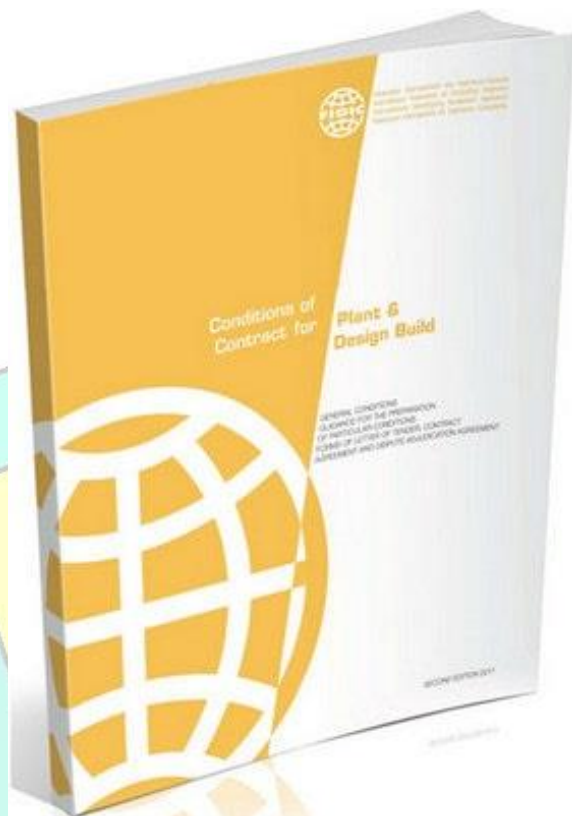

شکل ۳۴ کتاب قرمز فیدیک

احمد
زاد

۳- کتاب زرد فیدیک FIDIC – Yellow Book

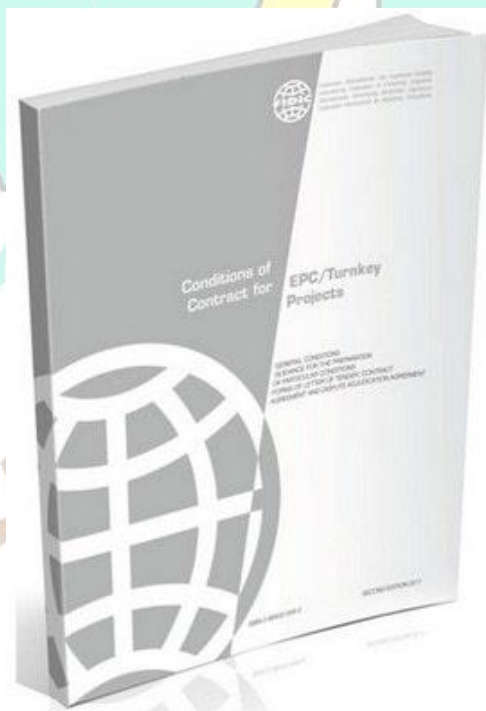
شرایط پیمان طرح و اجرا، در این نوع پیمان، پیمانکار طبق خواسته‌های کارفرما پروژه را طراحی و اجرا می‌کند.

شکل ۳۵ کتاب زرد فیدیک

۴- کتاب نقره ای فیدیک FIDIC – Silver Book

شرایط پیمان (EPC کلید در دست)، این پیمان در پروژه‌هایی بکار می‌رود که قطعیت بالایی در زمینه مدت و قیمت نهایی پروژه مدنظر باشد. پیمانکار در این پیمان مسئولیت کامل طراحی و اجرای پروژه را برعهده دارد.

شکل ۳۶ کتاب نقره ای فیدیک

احمد
آ. ن. زاده

۵- کتاب سفید فیدیک FIDIC – White Book

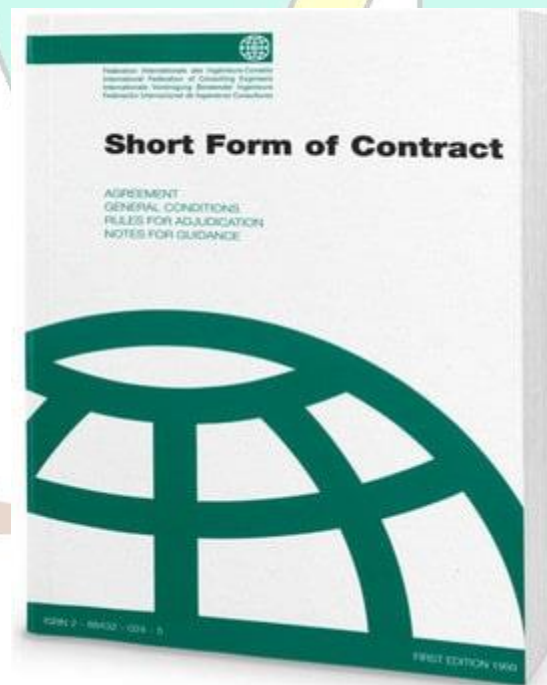
نمونه موافقت‌نامه خدمات کارفرما/مشاور، این کتاب نمونه‌ای از فرم قراردادهای خدمات فنی و مهندسی فیدیک است و جهت ارائه خدمات ۳عاملی (کارفرما، مهندس مشاور و پیمانکار) به کار گرفته می‌شود و در اغلب مشارکت‌های مالی بانک جهانی در سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی زیرساخت‌های اقتصادی، نظیر جاده‌ها، راه‌آهن، فرودگاه‌ها، سدسازی و پروژه‌های نفتی و صنعتی کاربرد دارد.

شکل ۳۷ کتاب سفید فیدیک

۶- کتاب سبز فیدیک، FIDIC – Green Book

فرم کوتاه قرارداد، جهت ارائه خدمات انواع امور مهندسی و ساختمانی با ارزش سرمایه‌ای نسبتاً کم توصیه می‌شود. این شرایط برای کارهای نسبتاً ساده یا تکراری و کوتاه‌مدت، مناسب ارزیابی می‌شود.

شکل ۳۸ کتاب سبز فیدیک

A. احمد زاده

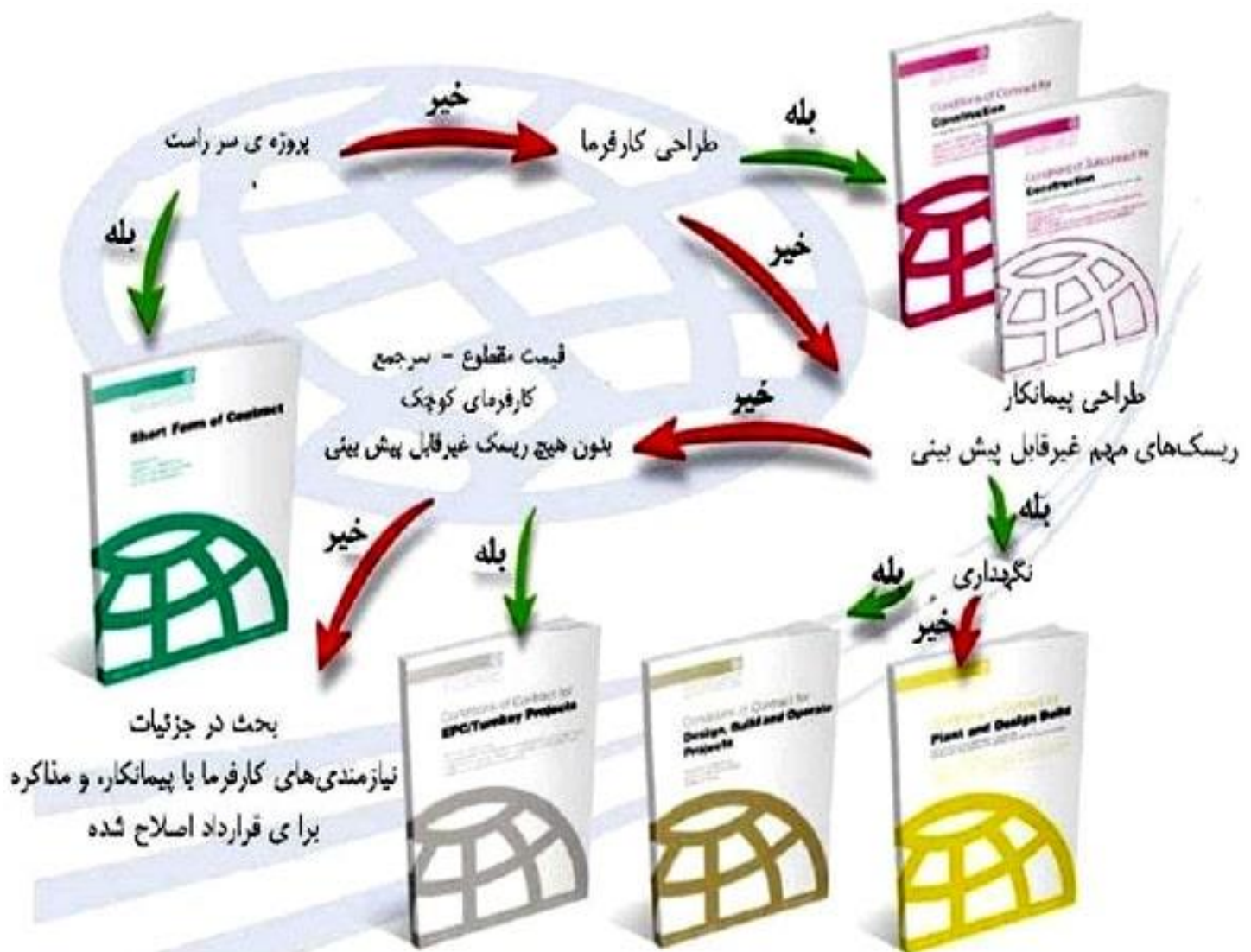
در کتاب طلایی فیدیک که تحت عنوان طراحی، اجرا و بهره‌برداری پروژه‌ها ارائه شده است، مطالبی در مورد شرایط عمومی طرح و اجرا، شرایط ویژه در این پروژه‌ها و نمونه فرم‌هایی نیز ارائه شده است.

شکل ۳۹ کتاب طلایی فیدیک

شکل ۴۰ انواع کتاب‌های فیدیک و کاربردهای آنها

شکل ۴۱ راهنمای انتخاب کتاب فیدیک متناسب با پروژه

۷- مقایسه کلی شرایط عمومی ایران و فیدیک

باتوجه به اینکه قرار است شرایط عمومی پیمان ایران را که از لحاظ ماهیتی با کتاب قرمز فیدیک وجه اشتراک دارد مورد مقایسه قرار دهیم با بیان تفاوت‌های اصلی و مهم این ۲ به مزایا و معایب هر یک نسبت به دیگری در هر موضوع خواهیم پرداخت.

■ شرایط پیمان در ایران شامل شرایط عمومی پیمان و شرایط خصوصی پیمان می‌باشد. شرایط عمومی آن دارای ۵ فصل و ۵۴ ماده است و شرایط خصوصی پیمان در مورد تکمیل و تشریح بیشتر تعدادی از ماده‌های فوق می‌باشد و در حالت کلی از چهارچوب مشخصی برخوردار است.

■ شرایط پیمان فیدیک هم از ۲ قسمت شرایط عمومی و خصوصی تشکیل شده است. شرایط عمومی پیمان آن دارای ۲۶ بخش می‌باشد و حدود ۷۳ ماده می‌باشد و شرایط خصوصی آن تکمیل‌کننده ۳۵ ماده از شرایط عمومی پیمان می‌باشد.

■ فصل‌های شرایط عمومی پیمان ایران تا حدودی بر اساس اختیارات و وظایف کارفرما و پیمانکار تنظیم شده ولی شرایط پیمان فیدیک بیشتر بر اساس موضوع تنظیم شده است.

■ تعداد ماده‌های شرایط عمومی و خصوصی پیمان فیدیک خیلی بیشتر از شرایط عمومی کشور ما می‌باشد و این خود نشان‌دهنده این موضوع است که فیدیک موارد مختلف را به صورت مفصل و در قالب ماده‌های مجزا شرح و توضیح داده است. از طرف دیگر فیدیک بیشتر به صورت بین‌المللی نوشته است و دربرگیرنده حالت‌های مختلف پیمان‌ها از لحاظ زبان‌های پیمان، مقررات در پیمان و ... می‌باشد ولی شرایط پیمان کشور ما تنها برای ایران نوشته شده است.

۷-۱- مقایسه تعاریف و کلیات شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

فصل اول شرایط عمومی پیمان ایران شامل ۱۵ ماده می باشد که در این فصل به تعاریفی نظیر پیمان، موافقت نامه، مهندس کارگاه و ... می پردازد و در شرایط عمومی پیمان فیدیک نیز در فصل اول به تعاریف پیمانکار، کارفرما و ... می پردازد که همانند شرایط عمومی پیمان ایران می باشد ولی چندین تعریف نیز علاوه بر تعاریفی که در شرایط عمومی پیمان ایران وجود دارد آورده شده است. از جمله نامه پذیرش، ... می توان اشاره کرد.

با مقایسه ای که بین ماده های این فصل از شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک صورت گرفته، عمده مواد و مفاهیم این فصل از هر دو شرایط عمومی مشابه می باشد.

۷-۲- مقایسه تعهدات پیمانکار در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

اکثر تأییدات و تعهدات پیمانکار در قبال پروژه و پیمان در قالب فصل دوم شرایط پیمان در ایران مطرح شده است و این تأییدات و تعهدات در فیدیک در بخش های مختلف بیان شده است. بعد از مطالعه بین ماده های این فصل از شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک مشاهده می شود که بعضی از ماده ها کاملاً مشابه یکدیگر می باشند و بعضی دیگر از ماده ها با بعضی از ماده ها و بندهای شرایط عمومی پیمان فیدیک مشابه است و در بعضی از ماده ها فیدیک دارای بندها و تبصره هایی بیشتری می باشد. این فصل از شرایط عمومی پیمان ایران شامل ۱۱ ماده می باشد که از ماده ها ۱۶ تا ۲۷ را شامل می شود.

با مقایسه شرایط عمومی پیمان و فیدیک مشاهده می شود که از ۱۱ ماده شرایط عمومی پیمان ایران تنها یک مورد در فیدیک مطلبی عنوان نشده است و فیدیک علاوه بر پوشش دادن شرایط عمومی پیمان ایران بسیاری از مطالب را نیز به صورت کامل تر و جامع تر بیان کرده است.

با مقایسه ای که بین مفهوم این بندها نیز صورت گرفت بعضی تفاوت ها آشکار شده است که می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- در فیدیک اطلاعات پایه ای نظیر وضعیت آب شناسی و شرایط آب زیرزمینی توسط کارفرما تهیه و در اختیار پیمانکار قرار می گیرد ولی در شرایط پیمان ایران به این موضوع اشاره نشده است.
- موارد تأمین نیروی انسانی، مسکن کارکنان و تأمین مایحتاج آن ها به صورت کامل در فیدیک شرح داده شده است ولی در شرایط پیمان ایران به صورت کلی بیان شده است.

- در فیدیک تجهیز کارگاه جزء کار در نظر گرفته شده و آیتمی مستقل از کار حساب نمی شود. در ایران خیلی وقت ها مدت زیادی از تجهیز کارگاه می گذرد ولی به علل مختلفی کار شروع نمی شود. در این زمینه به موارد اختلاف زیادی می توان اشاره کرد. در جدول زیر یک جمع بندی از مقایسه ای که صورت گرفته، آمده است.

احمد محمدزاده

جدول ۲ مقایسه تعهدات پیمانکار در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

پیمان ایران	پیمان فیدیک
ماده ۱۶ تأییدات پیمانکار	ماده های مشابه در فیدیک از قبیل بازرسی از کارگاه، کفایت پیشنهاد مناقصه و ... که بندهای مختلف این ماده از شرایط عمومی پیمان ایران را پوشش می دهد.
ماده ۱۷ کارکنان	حدود ۱۳ بند از ماده های ۱۶، ۱۹، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶ این ماده از شرایط عمومی پیمان ایران را پوشش می دهد و در حدود ۱۰ بند از ماده های گوناگون نیز به مواردی که در شرایط عمومی ایران دیده شده را توضیح داده اند که می توان به بندهای نظیر بهداشت و ایمنی کارکنان، نقض مردگان و ... اشاره کرد.
ماده ۱۸ مسئولیت حسن اجرای کارها	بندهایی از ماده های ۸، ۱۳، ۱۴ شرایط عمومی پیمان ایران را پوشش می دهد و بندهای دیگری که نیز می توان گفت به این ماده از شرایط عمومی ایران مرتبط است، تسلط نماینده پیمانکار به زبان، استخدام مترجم، و ... اشاره دارد.
ماده ۱۹ کنترل نقاط نشانه، پیاده کردن نقشه ها و اندازه گیری ها	ماده هایی در فیدیک از قبیل پیاده کردن نقشه ها، بررسی کار پیش از پوشانده شدن آن و مقادیر، روش اندازه گیری، کاملاً مشابه شرایط عمومی پیمان ایران است.
ماده ۲۰ تجهیز کارگاه، تدارک مصالح و تجهیزات و ماشین آلات	در فیدیک علاوه بر پوشش دادن تمام موارد ایران، به صورت بسیار مفصل تر موارد دیگری نظیر ترخیص کالاها، صدور تجهیزات پیمانکار را نیز بیان کرده است.
ماده ۲۱ حفاظت از کار و شخص ثالث، بیمه کار و مراقبت های لازم	در فیدیک بحث بیمه ها بسیار مفصل تر بیان گردیده و موارد بیشتری از قبیل جلوگیری از وارد آوردن خسارت به معابر، حوادث یا صدمت وارد به کارگران را آورده است. بندهای زیادی در این قسمت وجود دارد که متناسب با این ماده از شرایط عمومی ایران می باشد که در شرایط عمومی پیمان ایران مطلبی دیده نشده است.
ماده ۲۲ ترتیب گردش مدارک و ابلاغ کارها	در این مورد نیز فیدیک علاوه بر پوشش دادن شرایط عمومی پیمان ایران ملاحظات دیگری از قبیل عدم تحویل نقشه ها به وسیله پیمانکار، مسئولیتی که با تصویب ساقط نمی شود را بیان کرده است.
ماده ۲۳ حفاظت از تأسیسات زیربنایی	در این مورد در فیدیک مطلبی آورده نشده است.
ماده ۲۴ واگذاری پیمان به پیمانکار جزء	در این مورد فیدیک نیز علاوه بر پوشش دادن موارد پیمان ایران به طور کامل و مشابه در موارد دیگری از قبیل اعتراض به پیمانکاران دست دوم منتخب و پرداخت به پیمانکاران دست دوم را نیز دارد.
ماده ۲۵ اجرای کار در شب	ماده ها مرتبط با این ماده از شرایط عمومی پیمان فیدیک ماده های ۴۵ و ۴۶ می باشند که کاملاً مشابه شرایط عمومی پیمان ایران است و به یک مورد که کارفرما هزینه های نظارتی اضافی که کارفرما کار در شب متحمل شده و پیمانکار باید بپردازد بیان می کند که در شرایط عمومی پیمان ما وجود ندارد.
ماده ۲۶ آثار تاریخی و اشیاء	ماده ۲۷ شرایط عمومی پیمان فیدیک دقیقاً همین مطلب را عنوان می کند.
ماده ۲۷ اقامتگاه قانونی	ماده ۶۸ پیمان فیدیک (تغییر نشانی) دقیقاً همین مطلب را عنوان می کند.

۷-۳- مقایسه تعهدات کارفرما در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

فصل سوم شرایط عمومی پیمان شامل ۶ ماده می باشد (از ماده ۲۸ تا ۳۳) که به بررسی اختیارات و تعهدات کارفرما پرداخته است.

جدول ۳ مقایسه تعهدات کارفرما در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

پیمان ایران	پیمان فیدیک
ماده ۲۸ تحویل کارگاه	ماده‌هایی نظیر مالکیت و دسترسی به کارگاه، نقص در تصاحب در شرایط پیمان فیدیک بیان شده است. در این فصل از پیمان فیدیک بعضی از بندهای شرایط پیمان ایران مطلبی وجود ندارد که می توان به مواردی که میزان مبلغ مربوط به تأخیر در تحویل را محاسبه می کند اشاره کرد.
ماده ۲۹ تغییر مقادیر کار، قیمت‌های جدید، تعدیل نرخ پیمان	بندهای ماده ۵۱ در مورد تغییرات به صورت مفصل تغییرات را بیان کرده است و همچنین در ماده ۵۲ فیدیک در مورد ارزیابی تغییرات و اختیارات مهندس ناظر (مشاور) در تغییرات را بیان کرده است و مبحثی نیز در مورد تغییرات بیش از ۱۵ درصد وجود دارد که در شرایط عمومی پیمان ایران مطلبی در این مورد ندارد.
ماده ۳۰ تغییر مدت پیمان	این قسمت نیز بعضی از بندهای ماده‌های ۵۱ و ۵۲ را شامل می باشد. در فیدیک مطلبی که وجود دارد این است که باتوجه به اینکه مشاوران آن را نوشته اند، در اکثر تغییرات مشاور و ناظر نقش اساسی و تعیین کننده دارند.
ماده ۳۱ مدیریت اجرا	این جز یکی از تعاریف می باشد
ماده ۳۲ نظارت بر اجرای کار و ماده ۳۳ مهندس ناظر	در فیدیک در بندهای زیادی از ماده‌های مختلف به بیان اختیارات و وظایف مهندس ناظر پرداخته است و مشاهده می شود اختیارات مهندس ناظر بسیار بیشتر از شرایط پیمان ایران می باشد و در اکثر موارد آخرین تصمیم گیری برعهده مهندس ناظر می باشد.

با مقایسه دقیق تری که بین مفاد این ماده‌ها صورت گرفته مشاهده می شود که در ایران در کل نسبت به فیدیک اختیارات کارفرما بیشتر است و در مواردی نظیر ماده ۲۸ که کارفرما می تواند پیمان را فسخ و یا تعلیق کند تصمیم گیری در این گونه موارد برعهده مهندس ناظر می باشد و در ماده‌های ۲۹ و ۳۰ که تغییرات را بیان کرده است حداکثر میزان تغییرات در آن ۲۵ می باشد در صورتی که تغییرات بیش از مقدار شود کارفرما می تواند مستقیماً پیمان را فسخ کند ولی در فیدیک برای تغییرات بیش از ۱۵ درصد بندی وجود دارد که این گونه موارد باید چه اقدامی صورت گیرد که در نهایت در این گونه موارد تصمیم نهایی را ناظر اتخاذ می کند.

احمد محمدزاده

۷-۴- مقایسه تضامین و پرداخت‌ها در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

فصل چهارم از شرایط عمومی پیمان ایران که در مورد تضمین‌ها، پرداخت و تحویل کار ماده‌هایی را مورد بررسی قرار داده با بعضی از ماده‌های شرایط عمومی پیمان فیدیک مشترک است که در جدول ۴ خلاصه شده است.

جدول ۴ مقایسه تضامین و پرداخت‌ها در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

پیمان ایران	پیمان فیدیک
ماده ۳۴ تضمین انجام تعهدات	ماده‌های ۶۰ و ۴۹ فیدیک در مورد تضمین‌ها می‌باشد و به بررسی تضمین می‌پردازد. در پیمان فیدیک برخلاف ایران که مبلغ تضمین ۵٪ مبلغ اولیه پیمان است، مقدار آن را مهندس ناظر (مشاور) مشخص می‌کند.
ماده ۳۵ تضمین حسن انجام کار	فیدیک در بندهایی از ماده ۱۰ به بررسی تضمین حسن انجام کار پرداخته است که تفاوتی که بین ایران و فیدیک در این مورد وجود دارد این است که در ایران این تضمین از پرداخت‌هایی است که کارفرما به پیمانکار می‌پردازد کسر می‌گردد (۱۰ درصد در هر پرداخت) ولی در فیدیک پیمانکار باید این ضمانت‌نامه را ۲۸ روز بعد از دریافت نامه پذیرش پیمان به کارفرما بدهد و مبلغ آن در ضمیمه مناقصه ذکر شده است.
ماده ۳۶ پیش‌پرداخت	در این مورد مبحثی در شرایط پیمان فیدیک ذکر نگردیده است و این نشان‌دهنده این است که در فیدیک پیمانکار باید بنیه مالی قوی برای شروع کار داشته باشد.
ماده ۳۷ پرداخت‌ها	در فیدیک در ماده ۶۰ به طور کامل در مورد پرداخت‌ها و نحوه پرداخت‌های ماهیانه در فیدیک تقریباً همانند ایران است ولی تفاوتی در مدت‌زمانی که طول می‌کشد پول به دست پیمانکار برسد در شرایط ایران و فیدیک وجود دارد، این مدت در شرایط پیمان ایران حداکثر می‌تواند ۲۰ روز باشد درحالی که در فیدیک ۲۸ روز می‌باشد.
ماده ۳۸ پرداخت‌های ارزی	در فیدیک در مورد ارز خارجی مبحثی به این صورت ندارد ولی در ماده ۷۲ به این مبحث که نوع ارز پرداختی را کارفرما در مناقصه بیان می‌کند و چنانچه پرداخت با بیش از یک نوع ارز صورت گیرد باید بین آن‌ها تناسب صورت گیرد.
ماده ۳۹ تحویل موقت	در مورد این بخش فیدیک بیان کرده است که هنگامی که کل پروژه تکمیل گردید و آزمایش‌های مذکور در قرارداد با رضایت گذرانده شد پیمانکار می‌تواند تقاضای تحویل موقت کند و تقریباً تمامی موارد ذکر شده در شرایط عمومی پیمان ایران در فیدیک ذکر شده است و یک مطلبی اضافی تحت عنوان تحویل بخش‌ها یا قسمت‌های پروژه وجود دارد در صورتی که در شرایط عمومی پیمان فیدیک چنین مطلبی وجود ندارد.
ماده ۴۰ صورت وضعیت قطعی	در فیدیک در بندهایی از ماده ۱۶ این مبحث را مورد بررسی قرار داده که صورت وضعیت قطعی و نحوه رسیدگی به آن در شرایط پیمان ایران و فیدیک تقریباً مشابه است. علاوه بر موارد ذکر شده در شرایط عمومی پیمان ایران فیدیک بندهایی نظیر نحوه پرداخت نهایی، تعهدات کارفرما و تحویل قطعی وجود دارد.
ماده ۴۱ تحویل قطعی	در این مورد در فیدیک مطلبی عنوان نشده است
ماده ۴۲ مسئولیت‌های دوران تضمین	در ایران و فیدیک مشابه است و در هر دو مورد پیمانکار موظف به رفع نواقص است و تفاوت این است که اگر پیمانکار اقدام به رفع نواقص نکند کارفرما این کار را انجام می‌دهد و در ایران کارفرما هزینه رفع نواقص به علاوه ۱۵ درصد را از پیمانکار دریافت می‌کند که در فیدیک چنین است.

۷-۵- مقایسه فصل پنجم شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

این فصل از شرایط عمومی پیمان ایران شامل ۱۱ ماده می‌باشد که با بندهایی از شرایط عمومی پیمان فیدیک مشابهت دارد که در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۵ مقایسه فصل پنجم شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک

پیمان ایران	پیمان فیدیک
ماده ۴۳ بروز حوادث قهری	در فیدیک ماده‌ای تحت عنوان ریسک‌های ویژه وجود دارد که علاوه بر پوشش دادن موارد شرایط عمومی پیمان ایران به صورت بسیار مفصل تر است و حالت‌های مختلف را در نظر گرفته است.
ماده ۴۴ ممنوعیت قانونی	در فیدیک مطلبی در این مورد بیان نشده است
ماده ۴۵ حقوق انحصاری ثبت نشده	در این مورد در فیدیک مطلبی بیان نشده است
ماده ۴۶ و ۴۷ موارد فسخ پیمان و اقدامات فسخ پیمان	در پیمان فیدیک در مورد آن‌ها مواردی بیان شده است این علت می‌تواند از آن جا ناشی شود که در فیدیک با توجه به اینکه تصمیم آخر را مهندس مشاور (ناظر) اتخاذ می‌کند در نهایت راه حلی غیر از فسخ پیمان اتخاذ می‌کند.
ماده ۴۸ خاتمه پیمان	بعضی از بندهای این ماده توسط بندهایی از ماده تعلیق گفته شده ولی در کل این ماده از مواردی است که در فیدیک زیاد به آن پرداخته نشده است.
ماده ۴۹ تعلیق	ماده ۴۰ شرایط عمومی پیمان فیدیک مربوط به تعلیق می‌باشد که علاوه بر ذکر مواردی که در شرایط پیمان ایران وجود دارد، در آن ماده مهندس ناظر دارای اختیارات زیادی می‌باشد.
ماده ۵۰ هزینه تسریع کار، خسارت تأخیر کار	این ماده با بندهای ۴۲ و ۴۳ شرایط عمومی پیمان فیدیک مطابقت دارد با این تفاوت که در فیدیک هزینه تأخیرات با مشورت مهندس ناظر مشخص می‌شود در حالی که در شرایط عمومی پیمان ایران این مبلغ تابعی از هزینه کارهایی که در آن‌ها تأخیر به وجود آمده می‌باشد.
ماده ۵۱ صورت حساب نهایی	این ماده مشابه به بندهایی از ماده ۶۰ می‌باشد و این ماده کاملاً مشابه شرایط عمومی پیمان ایران است و تنها تفاوتی که دارد مدت زمان ۳ ماهه در شرایط عمومی پیمان ایران که صورت حساب نهایی توسط کارفرما تهیه می‌گردد به ۵۶ روز تبدیل شده است.
ماده ۵۲ تسویه حساب	این ماده در شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک کاملاً مشابه است با این تفاوت که در فیدیک زمینه‌های مربوط به بازگرداندن کارگران به وطنشان نیز وجود دارد که در شرایط عمومی پیمان ایران چنین مطلبی وجود ندارد.
ماده ۵۳ حل اختلاف	در ماده ۶۷ فیدیک مسئله حل اختلاف به طور کامل بحث شده است برخلاف شرایط عمومی پیمان ایران که در بعضی از موارد قادر به حل و فصل کامل دعاوی و اختلافات نمی‌باشد در فیدیک یک روند منطقی برای این اختلافات وجود دارد در نهایت اختلاف را به شکلی حل می‌کند که در این بین مهندس ناظر نقش مهمی دارد
ماده ۵۴ قوانین و مقررات حاکم	در شرایط عمومی پیمان ایران قوانین و مقررات حاکم، قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران است در حالی که در فیدیک، قوانین و مقررات ایالتی است که موضوع پیمان در آن اجرا می‌شود.

۷-۶- درس‌هایی از فیدیک برای اصلاح شرایط عمومی پیمان ایران

شرایط عمومی پیمان ایران و فیدیک در بسیاری از ماده‌ها مشابه می‌باشند که این از ماهیت این دو نوع شرایط عمومی پیمان ناشی می‌باشد که هر دو در حقیقت شرایط عمومی پیمان‌های سه عاملی را بیان می‌کنند. از دیگر نتایج مقایسه این دو می‌توان گفت شرایط عمومی پیمان‌های ایران در بسیاری از موارد کلیات را بیان کرده است که از جمله این موارد می‌توان به مبحث بیمه‌ها اشاره کرد ولی در شرایط عمومی پیمان فیدیک جزئیات مربوط به آنها به طور مفصل بیان شده است.

در یک قضاوت عادلانه می‌توان گفت هر کدام از این دو شرایط ارجحیت‌هایی به دیگری دارند ولی از دیدگاه کلی استفاده از نکات مثبت فیدیک می‌تواند به ارتقاء شرایط عمومی پیمان‌های ایران کمک کند:

در کل می‌توان برخی یافته‌ها را در خصوص ارتقاء شرایط عمومی پیمان‌های ایران را در موارد زیر طبقه‌بندی کرد:

■ شمول و جامعیت:

شرایط عمومی پیمان فیدیک که ۷۳ ماده می‌باشد ۴۷ حدوداً ماده ایران را به طور کامل پوشش می‌دهد و در بقیه موارد باقی‌مانده مطلبی عنوان نکرده است که شاید به این دلیل است که در ماده‌ها نباید چنین اتفاقی رخ دهد که یکی از موارد فسخ پیمان می‌باشد. البته لازم به ذکر است که در شرایط عمومی پیمان‌های دیگر فیدیک نظیر EPC و D&B فصل‌های مجزایی برای فسخ قرارداد توسط هر یک از طرفین پیمان وجود دارد ولی در شرایط عمومی پیمان فیدیک مطلبی تحت این عنوان بیان نشده است.

■ دعاوی:

در فیدیک ماده‌های فراوانی نظیر ادعاها وجود دارد که در شرایط عمومی پیمان ایران مطلبی دیده نشده است و می‌توان گفت که شرایط عمومی پیمان ایران مسائل بیشتر به صورت کلیات گفته شده است و وارد ریز قضایا نشده است در حالی که در فیدیک مسائل به صورت جامع و مفصل بیان شده است.

■ قصورات کارفرما:

بر خلاف پیمان فیدیک، شرایط عمومی پیمان ایران به این موضوع توجهی نکرده است.

■ تسهیم ریسک‌ها:

همان‌طور که در مقدمه فیدیک آمده است به خاطر رعایت اصول مشارکت تعادل در ریسک‌پذیری بین کارفرما و پیمانکار مورد توجه قرار گرفته است. اصول مشارکت در ریسک‌پذیری برای دو طرف مفید بوده، برای کارفرما که قراردادی با مبلغ کمتری امضاء می‌کند و هزینه‌هایش تنها زمانی افزایش پیدا می‌کند که ریسک‌های غیر متعارفی بروز نماید و برای پیمانکار که از برآورد و در نظر گرفتن هزینه این‌گونه ریسک‌ها که چندان آسان هم نیست احتراز می‌کند.

■ توجه ویژه به بحث ایمنی:

در شرایط عمومی فیدیک توجه ویژه‌ای به دستورالعمل‌های ایمنی، آسایش عمومی و حفاظت از محیط‌زیست شده است.

■ آموزش:

در شرایط عمومی فیدیک ماده یا تبصره‌ای تحت عنوان آموزش پیش‌بینی شده است. طبق این شرایط عمومی پیمانکار به کارکنان کارفرما در زمینه بهره‌برداری و نگهداری کارها، به میزانی که در قرارداد مشخص شده آموزش خواهد داد.